

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور
۱۱. درآمدها و اعتبارات استانی در لایحه بودجه

معاونت مطالعات بخش عمومی

دوره یازدهم - سال اول
شماره ثبت: ۳۰۰
شماره چاپ: ۵۲۵
تاریخ چاپ: ۱۳۹۹/۱۰/۵
کد موضوعی: ۲۳۰
شماره مسلسل: ۱۷۳۰۰
خردادماه ۱۴۰۰

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۵.....	۱. تصویر کلان بودجه استانی از منظر منابع و مصارف
۵.....	۱-۱. بررسی منابع بودجه استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰
۸.....	۱-۲. بررسی مصارف بودجه استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰
۱۱.....	۲. بررسی درآمدها و اعتبارات به تفکیک استان‌ها
۱۱.....	۲-۱. درآمدهای استانی و اعتبارات استانی به تفکیک استان
۱۵.....	۲-۲. ضریب بازگشت از درآمد استان
۱۷.....	۳. سرانه مصارف عمومی و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها
۲۱.....	۴-۱. اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای مندرج در جدول ۱۰ لایحه
۲۴.....	۴-۲. اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته
۲۶.....	۴-۳. اعتبارات مربوط به طرح‌های استانی ویژه (طرح‌های ملی استانی شده)
۲۸.....	۵. اعتبارات ملی به تفکیک استان‌ها
۳۱.....	۶. نسبت درآمدها، مصارف عمومی و اعتبارات عمرانی استان به تولید ناخالص داخلی بدون نفت استان
۳۳.....	۷. عدم توازن‌های منطقه‌ای
۳۳.....	۷-۱. عدم توازن عمودی
۳۴.....	۷-۲. عدم توازن افقی
۳۶.....	جمع‌بندی و پیشنهادها
۳۸.....	منابع و مأخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور ۱۱. درآمدها و اعتبارات استانی در لایحه بودجه

چکیده

اعتبارات هزینه‌ای تخصیص داده شده به استان‌های کشور در بودجه سالیانه از دو مجرای مجزا و اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای از ۶ مجرای مجزا به ترتیب زیر قابل تفکیک است:
۱. اعتبارات هزینه‌ای:

- ۱-۱. اعتبارات هزینه‌ای استانی به مبلغ ۲۲۰ هزار میلیارد ریال
 - ۱-۲. اعتبارات هزینه‌ای ابلاغی از دستگاه‌های ملی به مبلغ ۲,۶۷۶ هزار میلیارد ریال
 ۲. اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای
 - ۲-۱. اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استانی (جدول ۱۰) به مبلغ ۷۴ هزار میلیارد ریال
 - ۲-۲. اعتبارات ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات منابع نفتی برای استان‌های نفت خیز و گازخیز (یک سوم) و مناطق کمتر توسعه یافته (دو سوم) به مبلغ ۸۱ هزار میلیارد ریال
 - ۲-۳. اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور به میزان ۳ درصد کل منابع عمومی بودجه به مبلغ ۲۸۰ هزار میلیارد ریال
 - ۲-۴. اعتبارات طرح‌های استانی ویژه (ملی استانی شده) به مبلغ ۴۹ هزار میلیارد ریال
 - ۲-۵. اعتبارات موضوع ۰/۲۷ درصد مالیات بر ارزش افزوده به مبلغ ۱۹ هزار میلیارد ریال
 - ۲-۶. اعتبارات ملی ابلاغی که توسط وزارتخانه‌ها صورت می‌گیرد به مبلغ ۱۳۶ هزار میلیارد ریال
- از بین اعتبارات فوق، اعتبارات از محل دستگاه‌های ملی که با عنوان اعتبارات ابلاغی هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای نام‌گذاری شده است خارج از اختیارات استان تخصیص داده می‌شود و در اختیار وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های ملی است. در سایر موارد، استان‌ها اختیارات محدودی در نحوه تخصیص آن در اختیار دارند. سهم اعتبارات در اختیار استان‌ها در مقابل سهم اعتبارات خارج از اختیار استان‌ها حدود ۲۰ درصد به ۸۰ درصد است. همچنین نسبت اعتبارات استانی در اختیار شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها (موضوع ماده (۳۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور) نسبت به مصارف عمومی (یعنی مورد ۱-۱، ۱-۲ و ۲-۲) حدود ۵ درصد است که بین ۳۱ استان کشور توزیع می‌شود و نیمی از این ۵ درصد، اعتبارات هزینه‌ای است (عمدتاً حقوق و دستمزد دستگاه‌های اجرایی استانی) که استان‌ها قابلیت برنامه‌ریزی برای آن را ندارند.

اعتبارات استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۹ با رشد ۵۰ درصدی همراه بوده است. اعتبارات ۳ درصد درآمد نفت به دلیل افزایش ردیف درآمدهای نفتی (ردیف ۲۱۰۱۰۰) با افزایش ۱۹۰ درصدی مواجه بوده است. با این حال با توجه به میزان صادرات نفت و خالص صادرات گاز پیش‌بینی شده در بودجه، رقم اعتبارات موضوع ۳ درصد سهم مناطق محروم و نفت خیز کم محاسبه شده است. همچنین اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور با رشد ۹۳ درصدی و اعتبارات طرح‌های استانی ملی شده با افزایش حدوداً ۳۰ درصدی همراه بوده است.

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ درآمدهای استانی ۲,۱۲۴ هزار میلیارد ریال پیش‌بینی شده است. عمده درآمدهای استانی، مالیات‌هایی است که در استان‌ها وصول می‌شود (حدود ۹۵ درصد). این مبلغ نسبت به درآمدهای استانی مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ با رشد حدوداً ۳۰ درصدی مواجه بوده است. سهم درآمدهای استانی به منابع عمومی ۲۵ درصد و نسبت به درآمدهای دولت ۶۷ درصد است. این نکته ضروری است که بررسی‌های صورت گرفته درباره لایحه در تمام این گزارش بر مبنای لایحه اول دولت انجام شده است.

مقدمه

یکی از اهداف جمهوری اسلامی که در اصل چهل‌وهشتم قانون اساسی ذکر شده است عدم تبعیض در استفاده از درآمدهای ملی در سطح استان‌ها و استفاده از امکانات و سرمایه مورد نیاز برای رشد و توسعه است. بخشی از این منابع از طریق بودجه عمومی بین استان‌ها توزیع می‌شود. علاوه بر بررسی تصویر کلی و فرایندهای بودجه استانی یکی از اهداف این گزارش بررسی توزیع اعتبارات از نظر برابری بین استان‌هاست.

در بودجه سالیانه بخشی از منابع به صورت استانی جمع‌آوری می‌شود که در جدول ۵ لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ مشخص شده است. این منابع شامل بخش‌هایی از «درآمدهای مالیاتی»، «درآمدهای ناشی از کمک‌های اجتماعی»، «درآمدهای حاصل از مالکیت دولت»، «درآمدهای حاصل از فروش کالاها و خدمات»، «درآمدهای حاصل از جرائم و خسارات» و «درآمدهای متفرقه» است. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ منابع استانی از کل درآمدها، بالغ بر ۲۵ درصد است.

اعتبارات به تفکیک ملی یا استانی در جدول ۷ لایحه مشخص شده است. سهم اعتبارات استانی از منابع عمومی دولت با احتساب برخی ردیف‌های متفرقه که از سال ۱۳۹۷ در قالب بودجه استانی قرار گرفته‌اند برابر ۴/۷ درصد است. این ردیف‌ها اعتبارات بازارچه‌های مرزی و اعتبارات موضوع ماده (۲۳) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی، سهم شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور را شامل می‌شود.

علاوه بر این ۴/۷ درصد، مطابق با قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق

کمتر توسعه یافته، سازمان برنامه و بودجه موظف است سالیانه ۳ درصد از کل اعتبارات بودجه عمومی را به منظور استفاده متوازن از امکانات کشور و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته بین شهرستانها توزیع کند و جدول آن را به تفکیک استان در بودجه سالیانه تحت همین عنوان تعیین کند. این بخش از اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ مبلغ ۲۸۰ هزار میلیارد ریال است و ۳ درصد از منابع بودجه عمومی را در برمی گیرد.

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ همانند لایحه سال گذشته گزارش بودجه استانی به عنوان یک پیوست مجزا انتشار یافته است. هر چند پس از بررسی بودجه در مجلس شورای اسلامی و تصویب قانون بودجه در سال ۱۳۹۹، این گزارش به عنوان یکی از پیوستهای قانون منتشر نشد. در گزارش بودجه استانی اگرچه برخی اطلاعات تکراری است و صرفاً طبقه بندی آن در این گزارش به تفکیک استانی در آمده است اما اطلاعات جدیدی نیز در خصوص بودجه استانها ارائه شده است که به این شرح است:

✓ توزیع استانی اعتبارات طرحهای تملک دارایی استانی ویژه مندرج در پیوست ۱ که همه ساله فقط سرجمع آن ارائه می شود. این اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ معادل ۴۹ هزار میلیارد ریال برآورد شده است. بیشترین سهم از این اعتبارات متعلق به سه استان خوزستان، فارس و کهگیلویه و بویراحمد است.

✓ توزیع استانی مبلغ ۱۳۶ هزار میلیارد ریال از اعتبارات تملک دارایی استانی ملی مشخص شده است. این مبلغ ۱۳ درصد از کل اعتبارات تملک دارایی سرمایه ای لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ را تشکیل می دهد. بیشترین سهم از این اعتبارات متعلق به سه استان تهران، خراسان و فارس است.

✓ توزیع استانی مبلغ ۲,۶۷۶ هزار میلیارد ریال از اعتبارات هزینه ای ملی مشخص شده است. این مبلغ ۳۲ درصد از کل مصارف عمومی لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ را تشکیل می دهد. بیشترین سهم از این اعتبارات متعلق به سه استان تهران، خراسان رضوی و فارس است.

✓ درآمدهای استانی که قبلاً سرجمع آن به تفکیک ردیفهای مختلف در جدول ۵ مشخص بود، در گزارش بودجه استانی به تفکیک ردیف-دستگاه برای هر استان به صورت مجزا مشخص شده است. یکی از مشکلات بودجه استانی نامشخص بودن ردیفهای درآمدی استانی در نظام درآمد-مخارج استانی است. در بند «۲» ماده (۲۶) قانون برنامه ششم، دولت موظف شده است درآمدها و هزینههایی که ماهیت استانی دارند را تعیین و طی دو سال اول اجرای قانون برنامه در چارچوب نظام درآمد-هزینه استانی به صورت سرجمع درآمدها، اعتبارات هزینه ای و تملک داراییهای سرمایه ای هر استان در بودجه سنواتی هر استان اعمال کند. هر چند برای درآمدها به شکل سالهای گذشته این اتفاق افتاده و تغییری در آن مشاهده نمی شود اما تفکیک آن برای هر استان قابل تحسین است. حال آنکه در زمینه هزینهها این تفکیک اتفاق نیفتاده است.

✓ نحوه توزیع اعتبارات هزینه‌ای بین ۲۴ دستگاه اجرایی استانی (مستقر در استان) برای هر استان مشخص شده است. این اعتبارات که از محل بودجه استانی بین دستگاه‌های اجرایی توزیع می‌شود طبق قانون (ماده ۳۱) احکام دائمی و ماده (۴۴) الحاق (۲)) وظیفه شورای برنامه‌ریزی و توسعه هر استان است. ابهامی که در این باره وجود دارد این است که آیا وجود این جدول در لایحه بودجه و نهایتاً در قانون بودجه محدودکننده اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است؟ یا این جدول صرفاً جنبه اطلاعی داشته؟ یا اگر جنبه اطلاعی ندارد، شوراهای برنامه‌ریزی و توسعه استان می‌توانند اعتبارات دستگاه‌ها را در سطح مشخصی جابه‌جا کنند؟

✓ برش استانی اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های اجرایی ملی مشخص شده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع مبلغ ۲,۶۷۶ هزار میلیارد ریال از اعتبارات هزینه‌ای ملی (معادل ۴۲ درصد از مجموع اعتبارات هزینه‌ای) بین ۱۹ دستگاه اجرایی ملی که در استان‌ها مستقر هستند مشخص شده است. پیش از این وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها براساس موافقت‌نامه‌ای که با سازمان برنامه و بودجه مبادله می‌کردند سهم هر استان را مشخص می‌کردند.

✓ طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای پیوست ۴ و همچنین طرح‌ها و پروژه‌های استانی مشارکت عمومی - خصوصی موضوع تبصره «۱۹» به تفکیک هر استان مشخص شده است.

هدف این گزارش، بررسی بودجه استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ است و به صورت زیر سازمان‌دهی شده است. ابتدا تصویر بودجه استانی از منظر منابع و مصارف ارائه شده و سپس با توجه به اطلاعات تفصیلی ارائه شده در لایحه بودجه، درآمدها، اعتبارات هزینه‌ای و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک ۳۱ استان مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

شایان ذکر است که برخی از اعتبارات مذکور در حوزه اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان قرار نمی‌گیرد و بنابراین در مورد آنها به صورت استانی تصمیم‌گیری نمی‌شود. در این مطالعه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک آنچه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان در مورد آن اختیار دارد و آنچه خارج از حوزه اختیارات این شورا است، بررسی خواهد شد. از جمله اعتباراتی که تصمیم‌گیری در مورد آن خارج از اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است می‌توان به اعتبارات طرح‌های عمرانی استانی ویژه و اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته اشاره کرد.

در بخش آخر به اهمیت شرکت‌های دولتی و تأثیر آن بر رشد و توسعه استان‌ها و بررسی بودجه شرکت‌های دولتی و پراکنش جغرافیایی آن به تفکیک استان پرداخته شده است.

در نهایت ذکر این نکته اهمیت دارد که اعتبارات عمومی که در استان‌ها هزینه می‌شود صرفاً از محل بودجه استانی نیست و از محل اعتبارات ملی نیز منابعی در استان‌ها هزینه می‌شود که بعضاً ارقام آن

بیشتر است. از آنجا که نحوه توزیع استانی آن در لایحه بودجه مشخص شده است، در گزارش مجزایی این امر مورد بررسی قرار می‌گیرد. شایان ذکر است در بند «الف» ماده (۴۴) قانون الحاق (۲) بودجه استانی و حیطة اختیارات شورای برنامه‌ریزی استان مشخص شده است اما در خصوص نحوه توزیع منابع ملی بین استان‌ها قانون و قاعده خاصی موجود نیست.

۱. تصویر کلان بودجه استانی از منظر منابع و مصارف

۱-۱. بررسی منابع بودجه استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

کل منابع عمومی دولت در لایحه اولیه بودجه سال ۱۴۰۰ برابر با ۸,۴۱۳ هزار میلیارد ریال است که از این میان حدود ۶,۲۸۸ هزار میلیارد ریال به صورت ملی و ۲,۱۲۴ هزار میلیارد ریال به صورت استانی است. سهم منابع عمومی ملی ۷۵ درصد و سهم منابع استانی ۲۵ درصد است. همچنین کل منابع عمومی به جز منابع تعهدزا (واگذاری دارایی‌های مالی) برابر با ۵,۴۲۸ هزار میلیارد ریال است که از این میان حدود ۳,۳۰۳ هزار میلیارد ریال به صورت ملی و ۲,۱۲۴ هزار میلیارد ریال به صورت استانی است که سهم منابع عمومی ملی ۶۱ درصد و سهم منابع استانی ۳۹ درصد است. شایان ذکر است که هرچه اتکای دولت (اعم از دولت مرکزی و استان‌ها) بر قسمت درآمدهای بودجه بیشتر باشد و سهم منابع نفتی و تعهدزا (واگذاری‌های دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی) کمتر باشد شرایط اقتصادی بهتری را نشان می‌دهد. بر این اساس تمرکززدایی مالی می‌تواند درآمدهای استانی بیشتری را جذب کرده و به کاهش اتکای دولت به منابع نفتی و تعهدزا کمک کند.

در قسمت درآمدهای لایحه اولیه بودجه سال ۱۴۰۰، درآمدهای عمومی ملی بالغ بر ۱,۰۵۱ هزار میلیارد ریال و درآمدهای عمومی استانی بالغ بر ۲,۱۲۴ هزار میلیارد ریال است که سهم درآمدهای عمومی ملی ۳۳ درصد و سهم منابع استانی ۶۷ درصد است.

جدول ۱. سهم منابع عمومی ملی و استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ (هزار میلیارد ریال)

عنوان	کل	ملی (سهم به درصد)	استانی (سهم به درصد)
منابع عمومی	۸,۴۱۳	۶,۲۸۸ (۷۵)	۲,۱۲۴ (۲۵)
منابع عمومی به جز واگذاری دارایی‌های مالی	۵,۴۲۸	۳,۳۰۳ (۶۱)	۲,۱۲۴ (۳۹)
درآمدها	۳,۱۷۵	۱,۰۵۱ (۳۳)	۲,۱۲۴ (۶۷)
واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای	۲,۲۵۲	۲,۲۵۲	۰

مأخذ: براساس اطلاعات لایحه بودجه سال ۱۴۰۰.

کل منابع بودجه عمومی دولت شامل «منابع عمومی دولت» و «درآمدهای اختصاصی دولت» است. به همین ترتیب منابع استانی به صورت عمومی و اختصاصی جمع‌آوری می‌شود. از میان کل منابع استانی، مبلغ ۲,۱۲۴ هزار میلیارد ریال، کمتر از ۱ درصد (به مبلغ ۱۶ میلیارد ریال) اختصاصی و مابقی عمومی است. کل منابع استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ نسبت به قانون سال ۱۳۹۹ حدود ۳۰ درصد رشد داشته است و درآمدهای اختصاصی استانی با افزایش ۱۶ درصدی مواجه بوده است.

جدول ۲. منابع عمومی و اختصاصی استانی (هزار میلیارد ریال)

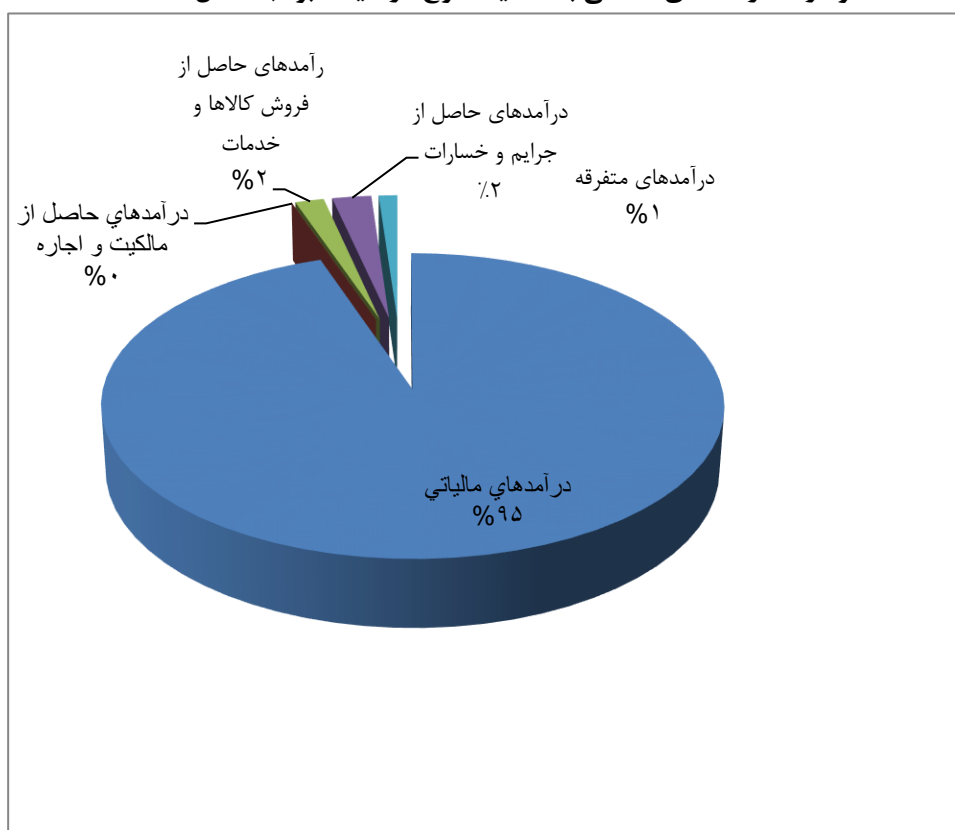
عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۹	لایحه بودجه سال ۱۴۰۰	رشد (درصد)
کل منابع استانی	۱,۶۵۳	۲,۱۴۲	۳۰
منابع عمومی استانی	۱,۶۳۹	۲,۱۲۵	۲۹
منابع اختصاصی استانی	۱۴	۱۷	۲۱

مأخذ: همان.

منابع درآمدی استان‌ها به تفکیک ردیف‌های درآمدی در لایحه اولیه بودجه و مقایسه آن با قانون سال ۱۳۹۹ در پیوست ارائه شده است. این درآمدها در جدول ۵ لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ مشخص شده‌اند و شامل: «درآمدهای مالیاتی»، «درآمدهای ناشی از کمک‌های اجتماعی»، «درآمدهای حاصل از مالکیت و اجاره دولت»، «درآمدهای حاصل از فروش کالاها و خدمات»، «درآمدهای حاصل از جرائم و خسارات» و «درآمدهای متفرقه» می‌شود. در لایحه اولیه بودجه سال ۱۴۰۰، سهم درآمدهای استانی مذکور از کل درآمدهای دولت معادل ۶۷ درصد است. این نسبت در قانون بودجه سال ۱۳۹۹، برابر ۵۷ درصد بوده است. نمودار زیر سهم هریک از این درآمدهای استانی را به تفکیک نوع در لایحه بودجه استانی نشان می‌دهد.

نمودار ۱. درآمدهای استانی به تفکیک نوع در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

مأخذ: براساس اطلاعات لایحه بودجه سال ۱۴۰۰.

همان طور که مشاهده می شود، بیشترین سهم از درآمدهای استانی مربوط به درآمدهای مالیاتی است که برابر ۹۵ درصد است و مجموع سایر سرفصل ها ۵ درصد درآمدها را به خود اختصاص داده اند. همچنین سهم استان ها از «منابع حاصل از واگذاری دارایی های سرمایه ای» و «منابع حاصل از واگذاری دارایی های مالی» در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ صفر است.

در جدول زیر درآمدهای استانی به تفکیک دستگاه های مسئول استانی ارائه شده است. همان طور که مشاهده می شود ادارات امور مالیاتی استانی بیشترین درآمد دولت را جمع آوری می کنند. بیشترین درآمد واریزی به خزانه پس از ادارات کل امور مالیاتی از طریق نیروی انتظامی، ادارات کل ثبت اسناد و املاک و اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی انجام می شود.

جدول ۳. درآمدهای استانی به تفکیک دستگاه‌های استانی (میلیارد ریال)

ردیف	دستگاه	درآمدهای استانی
۱	اداره کل امور مالیاتی	۲,۰۱۳,۳۰۳
۲	نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران	۶۳,۶۶۰
۳	درآمدهای متفرقه	۲۰,۰۰۰
۴	اداره کل ثبت اسناد و املاک	۱۰,۲۵۸
۵	اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی	۷,۴۹۹
۶	اداره کل گمرک	۳,۶۰۰
۷	مرکز پزشکی قانونی	۲,۰۱۲
۸	پایگاه انتقال خون	۱,۵۵۰
۹	استانداری	۸۰۰
۱۰	اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۷۰۷
۱۱	اداره کل صنعت، معدن و تجارت	۵۵۰
۱۲	اداره کل حفاظت محیط زیست	۳۹۰
۱۳	سایر درآمدهای دستگاه‌ها و ردیف‌ها	۲۵۰
۱۴	شیلات	۱۵۰
۱۵	اداره کل راه و شهرسازی	۱۰۰
۱۶	اداره کل جهاد کشاورزی	۳۶
۱۷	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	۳۰
۱۸	اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی	۱۷
۱۹	اداره کل بهزیستی	۴
۲۰	اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای	۴
۲۱	اداره کل آموزش و پرورش	۰
	جمع	۲,۱۲۴,۹۱۹

۲-۱. بررسی مصارف بودجه استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

کل مصارف عمومی دولت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ برابر با ۸,۴۱۳ هزار میلیارد ریال است که از این میان حدود ۸,۰۱۳ هزار میلیارد ریال به صورت ملی و ۴۰۰ هزار میلیارد ریال با احتساب اعتبارات متفرقه انتقال یافته به استان‌ها به صورت استانی است. سهم مصارف عمومی ملی ۹۵ درصد و سهم منابع استانی ۵ درصد است. همچنین کل مصارف عمومی به جز بازپرداخت تعهدات قبلی دولت (تملك دارایی‌های مالی) برابر با ۷,۴۱۰ هزار میلیارد ریال است که از این میان حدود ۷,۰۱۰ هزار میلیارد ریال (۹۵ درصد) به صورت ملی و ۴۱۰ هزار میلیارد ریال (۵/۵ درصد) به صورت استانی است.

در قسمت اعتبارات هزینه‌ای لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، اعتبارات هزینه‌ای عمومی ملی بالغ بر ۶,۱۵۰ هزار میلیارد ریال (۹۷ درصد) و اعتبارات هزینه‌ای عمومی استانی بالغ بر ۲۲۰ هزار میلیارد ریال (۳ درصد) است. در قسمت تملك دارایی‌های سرمایه‌ای، اعتبارات عمومی تملك دارایی‌های سرمایه‌ای

ملی بالغ بر ۸۶۰ هزار میلیارد ریال (۸۳ درصد) و اعتبارات عمومی تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی بالغ بر ۱۸۰ هزار میلیارد ریال (۱۷ درصد) است.

جدول ۴. سهم مصارف عمومی ملی و استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ (هزار میلیارد ریال)

عنوان	کل	ملی (سهم به درصد)	استانی (سهم به درصد)
مصارف عمومی	۸,۴۱۳	۸,۰۱۳ (۹۵)	۴۰۰ (۵)
مصارف عمومی به جز تملک دارایی‌های مالی	۷,۴۱۰	۷,۰۱۰ (۹۵)	۴۱۰ (۵)
هزینه‌ها	۶,۳۷۰	۶,۱۵۰ (۹۷)	۲۲۰ (۳)
تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	۱,۰۴۰	۸۶۰ (۸۳)	۱۸۰ (۱۷)

مأخذ: براساس اطلاعات لایحه بودجه سال ۱۴۰۰.

براساس جدول ۷ لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ که خلاصه بودجه دستگاه‌های اصلی و زیرمجموعه را شرح داده است، کل مصارف پیش‌بینی شده در لایحه بودجه معادل با ۸,۴۱۳ هزار میلیارد ریال است که از این رقم ۷۱ درصد معادل ۵,۹۹۰ هزار میلیارد ریال مربوط به دستگاه‌های اجرایی ملی و ۱۲ درصد معادل ۱,۰۲۰ هزار میلیارد ریال مربوط به ردیف‌های متفرقه و ۵ درصد معادل ۴۰۰ هزار میلیارد ریال مربوط به دستگاه‌های اجرایی محلی در استان‌ها (با احتساب اعتبارات متفرقه انتقالی به استان‌ها) است. البته نباید فراموش کرد اعتبارات دستگاه‌های اجرایی ملی نیز در استان‌ها هزینه می‌شوند اما تخصیص این اعتبارات ملی است.

جدول ۵. سهم مصارف دستگاه‌های ملی و استانی از کل مصارف

(هزار میلیارد ریال)

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

عنوان	مبلغ	سهم (درصد)
جمع دستگاه‌های اجرایی ملی	۵,۹۹۰	۷۱
ردیف متفرقه	۱,۰۲۰	۱۲
منابع و مصارف دستگاه‌های اجرایی محلی در استان‌ها	۴۰۰	۵
تملك دارایی‌های مالی	۱,۰۰۳	۱۲
کل مصارف	۸,۴۱۳	۱۰۰

مأخذ: براساس اطلاعات لایحه بودجه سال ۱۴۰۰.

مصارف اختصاصی استان‌ها نیز در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ معادل ۱۶ هزار میلیارد ریال است که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۹ با ۱۶ درصد افزایش مواجه شده است. در جدول زیر مصارف هزینه‌ای و عمرانی اختصاصی ارائه شده است.

جدول ۶. مقایسه اعتبارات استانی و سهم آن از منابع عمومی (میلیارد ریال)

رشد (درصد)	لایحه بودجه سال ۱۴۰۰	قانون بودجه سال ۱۳۹۹	
۱۳	۱۱,۶۳۳	۱۰,۳۲۷	اعتبارات هزینه‌ای اختصاصی
۲۵	۵,۰۳۳	۴,۰۳۷	اعتبارات عمرانی اختصاصی
۱۶	۱۶,۶۶۵	۱۴,۳۶۴	مجموع

برخی از دستگاه‌های مستقر در استان‌ها مانند دانشگاه‌ها و بیمارستان‌ها اگرچه ماهیت استانی دارند اما دارای بودجه ملی هستند و در سرجمع جدول بودجه استانی لحاظ نشده‌اند. این امر موجب می‌شود که نتوان تصویر دقیقی از سهم استان‌ها در بودجه کشور به دست آورد. به عبارت دیگر آنچه در جدول ۱۰ لایحه بودجه تحت عنوان تصویر کلان بودجه استانی در سال ۱۴۰۰ به عنوان پرداخت‌های استانی آمده است بخش کوچکی از اعتباراتی است که به استان‌ها اختصاص می‌یابد. آنچه دولت برای بهداشت و درمان و آموزش عالی و ... طی سال هزینه می‌کند بنا بر تعریف‌های کنونی ماهیت ملی دارند و در این جدول ظاهر نمی‌شود. همچنین بخش مهمی از طرح‌های عمرانی ماهیت ملی دارند و اگرچه محل اجرای طرح در یک یا دو استان قرار دارد اما در نهایت اعتبارات پرداختی برای این طرح‌ها ذیل اعتبارات طرح‌های ملی درج می‌شود. تغییری که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ اتفاق افتاده است انعکاس اعتبارات ملی به تفکیک دستگاه و استان در گزارش بودجه استانی است. این امر کمک می‌کند تصویر بهتری از هزینه‌کرد اعتبارات بودجه در استان‌ها به دست آید. بررسی اعتبارات ملی به تفکیک استان‌ها و دستگاه‌های مستقر در استان‌ها به صورت مجزا در ادامه بررسی و سپس مقایسه می‌شود.

بررسی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نشان می‌دهد مجموع این اعتبارات ۱۰,۰۴۰ هزار میلیارد ریال است. از این رقم معادل ۱۷۵ هزار میلیارد ریال برابر ۱۷ درصد، اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استانی است. اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استانی در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ برابر ۱۱۸ هزار میلیارد ریال بوده است، بنابراین این اعتبارات با افزایش ۴۸ درصدی مواجه بوده است.

به غیر از این اعتبارات، استان‌ها از اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای دیگری نیز برخوردارند از جمله اعتبارات عمرانی استانی ویژه و اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور. با در نظر گرفتن مجموع این اعتبارات، اعتبارات عمرانی استانی به مبلغ ۵۰۴ هزار میلیارد ریال (معادل ۶ درصد مصارف عمومی) افزایش می‌یابد. با وجود این، مبلغ اعتبارات عمرانی استانی در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ برابر ۳۰۱ هزار میلیارد ریال بوده است که حکایت از رشد ۶۷ درصدی دارد.

جدول ۷. اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استانی (میلیارد ریال)

رشد	لایحه بودجه سال ۱۴۰۰	قانون بودجه سال ۱۳۹۹	
۴۸	۱۷۵،۰۰۰	۱۱۸،۲۸۱	اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استانی
۹۳	۲۸۰،۰۰۰	۱۴۵،۰۰۰	اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور (مازاد بر بودجه استانی)
۲۹	۴۹،۰۱۸	۳۷،۹۶۰	اعتبارات استانی ویژه (مصوب قانون)
۶۷	۵۰۴،۰۱۸	۳۰۱،۲۴۱	مجموع

در جدول ۱۰ لایحه بودجه و همچنین گزارش بودجه استانی سال ۱۴۰۰، درآمدها، اعتبارات هزینه‌ای و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک ۳۱ استان ارائه شده است. البته باید توجه داشت بخشی از این اعتبارات در حدود اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان قرار نمی‌گیرد. بنابراین در بخش بعد درآمدها و اعتبارات استانی با در نظر گرفتن اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۲. بررسی درآمدها و اعتبارات به تفکیک استان‌ها

طبق اطلاعات موجود در جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، مجموع درآمدهای استانی کل استان‌ها معادل ۲،۱۲۴ هزار میلیارد ریال است. درحالی‌که کل مصارف عمومی استان‌ها (هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای) برابر ۳۹۵ هزار میلیارد ریال است و با احتساب اعتبارات متفرقه استانی شده برابر با ۴۰۰ هزار میلیارد ریال است. این موضوع نشان می‌دهد نسبت درآمدهای استانی به مصارف عمومی استان‌ها بیش از ۵ برابر است. این نسبت در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ بیش از ۶ برابر بوده است که البته این نسبت بدون در نظر گرفتن اعتبارات ابلاغی است که از طریق وزارتخانه‌ها به صورت ملی تخصیص می‌یابد. هرچند کاهش این نسبت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ به معنای کاهش تمرکزگرایی در بودجه است اما همچنان این نسبت عدد بالایی است و نمی‌توان گفت بودجه‌ای که نسبت درآمدها به اعتبارات استانی آن در حد ۵ برابر است یک بودجه غیرمتمرکز است. در ادامه توزیع استانی این اعتبارات بررسی می‌شود.

۲-۱. درآمدهای استانی و اعتبارات استانی به تفکیک استان

در جدول ذیل درآمدهای استانی و اعتبارات استانی به همراه مازاد درآمد استانی به تفکیک استان نشان داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، بیشترین درآمد استانی به ترتیب مربوط به استان‌های تهران، اصفهان، خوزستان، کرمان و خراسان رضوی است که جمعاً بیش از ۷۰ درصد درآمدها را به خود اختصاص داده‌اند.

شایان ذکر است که استان تهران از منظر درآمد استانی فاصله بسیاری با سایر استان‌های کشور دارد. به طوری که بیش از نیمی از درآمدهای استانی متعلق به این استان است و استان‌های اصفهان (۶ درصد)، خوزستان (۵ درصد)، کرمان (۴ درصد) و خراسان رضوی (۳ درصد) در رتبه‌های دوم تا پنجم قرار گرفته‌اند. این در حالی است که ۱۵ استان^۱ از سهمی کمتر از یک درصد درآمدهای استانی برخوردارند.

اعتبارات هزینه‌ای، تملک دارایی سرمایه‌ای و کل اعتبارات در ستون ۵، ۶ و ۷ ارائه شده است. در اعتبارات هزینه‌ای، بیشترین اعتبارات مربوط به استان‌های تهران، خراسان رضوی، فارس، خوزستان، مازندران و سپس اصفهان است. در اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای بیشترین اعتبارات با اختلاف زیادی مربوط به استان خوزستان است و سپس استان‌های بوشهر و سیستان و بلوچستان بیشترین اعتبارات را دریافت می‌کنند.

از منظر مجموع اعتبارات استانی نیز استان‌های «خوزستان» (۱۰ درصد)، «فارس» (۶ درصد)، «خراسان رضوی» (۵ درصد)، «سیستان و بلوچستان» (۵ درصد) و «تهران» (۵ درصد) در رتبه‌های اول تا پنجم قرار گرفته‌اند. در مقابل استان‌های «قم» (۱/۳ درصد)، «سمنان» (۱/۶ درصد) و «قزوین» (۱/۷ درصد) در رتبه‌های پایانی جای گرفته‌اند.

بررسی مازاد درآمد استانی (اختلاف بین درآمد و مصارف استان) نشان می‌دهد، در میان ۳۱ استان کشور، ۲۲ استان دارای مازاد درآمد مثبت هستند. از بین استان‌های مذکور استان‌های «تهران»، «اصفهان»، «خوزستان» و «کرمان» به ترتیب بیشترین مازاد درآمد استانی را به خود اختصاص داده‌اند. در مقابل ۹ استان دارای مازاد درآمد منفی (کسری) هستند. این کسری در اینجا لزوماً شاخص بدی نیست بلکه به معنای این است که میزان مصارف عمومی پیش‌بینی شده در این استان‌ها بیش از درآمدهای به دست آمده از آنهاست.

۱. به ترتیب استان‌های ایلام، خراسان جنوبی، کهگیلویه و بویراحمد، خراسان شمالی، لرستان، اردبیل، چهارمحال و بختیاری، کردستان، گلستان، سیستان و بلوچستان، سمنان، کرمانشاه، همدان، قم و آذربایجان غربی.

جدول ۸. درآمدها و مصارف استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

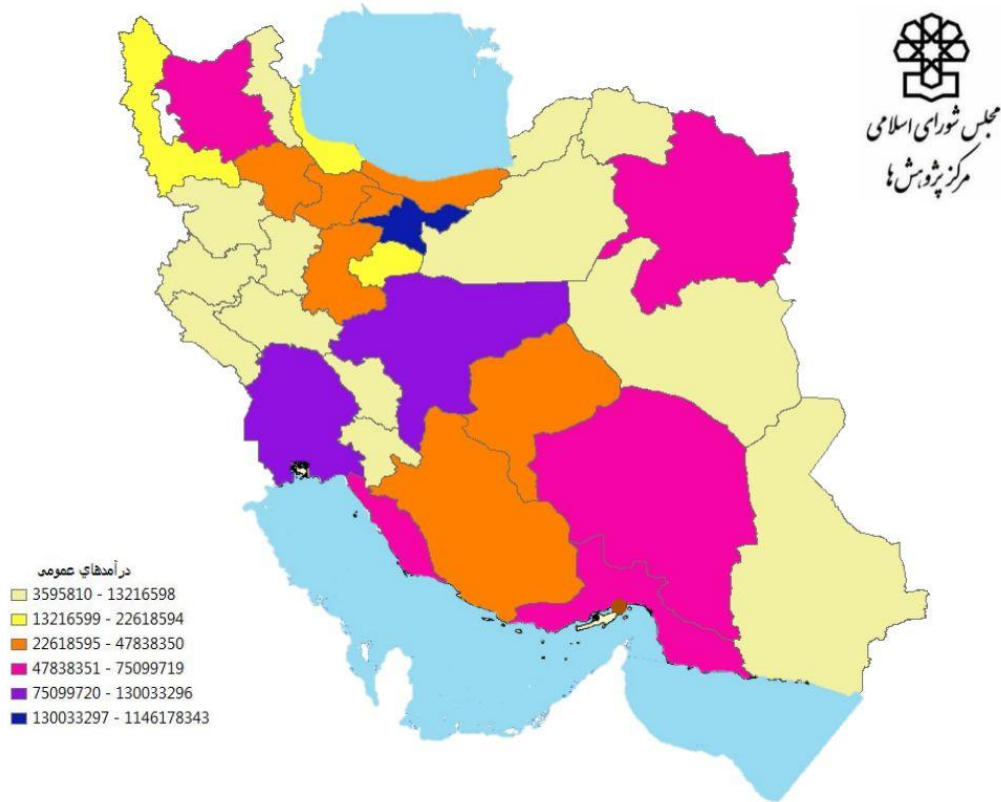
(در قالب نظام درآمد-هزینه استانی)

(میلیارد ریال)

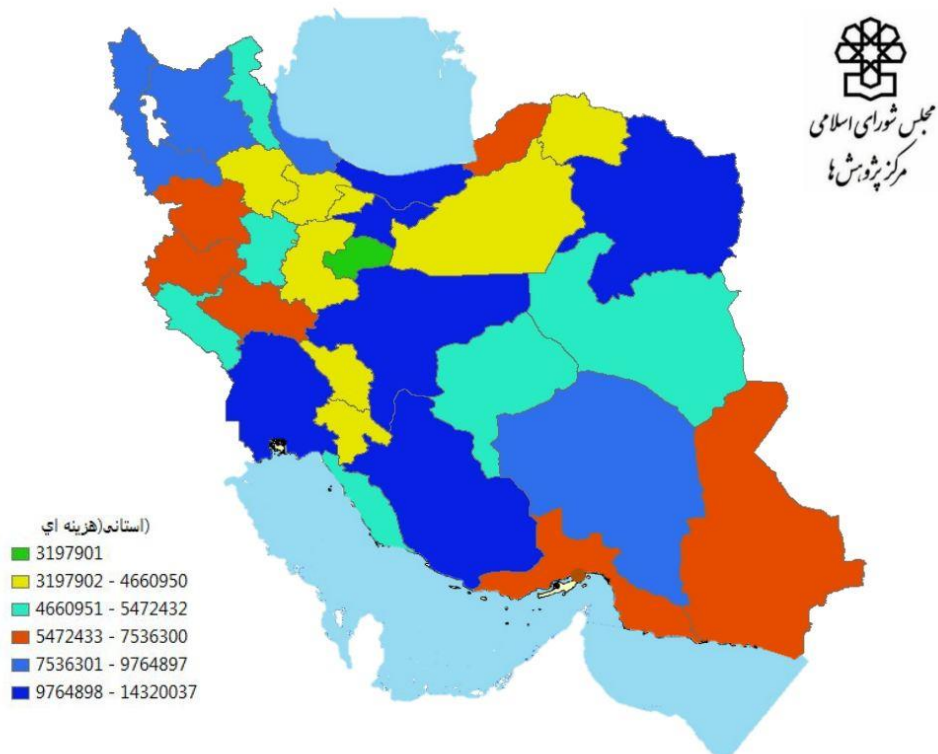
ردیف	نام استان	درآمدهای استانی	سهم از درآمدهای استانی (درصد)	اعتبارات هزینه‌ای عمومی	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع اعتبار استانی	سهم از بودجه عمومی استانی (درصد)	مازاد درآمد استانی*
۱	تهران	۱,۱۴۶,۱۷۸	۵۴	۱۴,۳۲۰	۴,۸۲۸	۱۹,۱۴۸	۴/۸۵	۱,۱۲۷,۰۳۱
۲	اصفهان	۱۳۰,۰۳۳	۶	۱۰,۹۵۶	۵,۱۶۵	۱۶,۱۲۱	۴/۰۸	۱۱۳,۹۱۲
۳	خوزستان	۱۰۷,۸۴۸	۵	۱۱,۸۴۸	۲۷,۰۸۸	۳۸,۹۳۶	۹/۸۶	۶۸,۹۱۲
۴	کرمان	۷۵,۱۰۰	۳/۵۳	۹,۷۶۵	۸,۸۶۵	۱۸,۶۲۹	۴/۷۲	۵۶,۴۷۰
۵	خراسان رضوی	۶۸,۵۲۴	۳/۲۲	۱۲,۶۳۸	۸,۶۲۸	۲۱,۲۶۷	۵/۳۸	۴۷,۲۵۷
۶	بوشهر	۵۸,۷۳۲	۲/۷۶	۵,۰۹۸	۱۲,۰۰۲	۱۷,۱۰۱	۴/۳۳	۴۱,۶۳۱
۷	هرمزگان	۵۵,۶۴۷	۲/۶۲	۶,۱۸۷	۶,۲۶۸	۱۲,۴۵۵	۳/۱۵	۴۳,۱۹۲
۸	آذربایجان شرقی	۵۲,۰۶۵	۲/۴۵	۹,۲۲۵	۵,۳۱۴	۱۴,۵۳۹	۳/۶۸	۳۷,۵۲۵
۹	فارس	۴۷,۸۳۸	۲/۲۵	۱۲,۸۰۱	۹,۸۳۷	۲۲,۶۳۸	۵/۷۳	۲۵,۲۰۰
۱۰	البرز	۴۳,۱۷۶	۲/۰۳	۴,۴۷۶	۲,۱۶۷	۶,۶۴۳	۱/۶۸	۳۶,۵۳۳
۱۱	مرکزی	۴۱,۴۱۴	۱/۹۵	۴,۶۶۱	۲,۶۷۹	۷,۳۴۰	۱/۸۶	۳۴,۰۷۴
۱۲	یزد	۳۹,۹۴۴	۱/۸۸	۴,۹۷۳	۲,۶۵۱	۷,۶۲۴	۱/۹۳	۳۲,۳۲۰
۱۳	قزوین	۳۰,۰۷۷	۱/۴۲	۴,۱۸۸	۲,۲۰۴	۶,۳۹۲	۱/۶۲	۲۳,۶۸۵
۱۴	مازندران	۲۹,۸۱۱	۱/۴۰	۱۱,۶۹۰	۴,۹۲۶	۱۶,۶۱۶	۴/۲۱	۱۳,۱۹۴
۱۵	زنجان	۲۹,۶۶۶	۱/۴۰	۴,۳۹۶	۲,۷۷۲	۷,۱۶۸	۱/۸۱	۲۲,۴۹۸
۱۶	گیلان	۲۲,۶۱۹	۱/۰۶	۸,۵۳۶	۴,۲۴۷	۱۲,۷۸۳	۳/۲۴	۹,۸۳۵
۱۷	آذربایجان غربی	۱۹,۷۹۱	۰/۹۳	۸,۵۰۹	۸,۵۲۳	۱۷,۰۳۲	۴/۳۱	۲,۷۶۰
۱۸	قم	۱۴,۴۷۴	۰/۶۸	۳,۱۹۸	۲,۰۴۹	۵,۲۴۷	۱/۳۳	۹,۲۲۷
۱۹	همدان	۱۳,۲۱۷	۰/۶۲	۵,۴۷۲	۲,۸۲۲	۸,۲۹۵	۲/۱۰	۴,۹۲۲
۲۰	کرمانشاه	۱۲,۴۶۸	۰/۵۹	۷,۵۳۶	۴,۱۵۸	۱۱,۶۹۵	۲/۹۶	۷۷۳
۲۱	سمنان	۱۱,۲۱۸	۰/۵۳	۴,۲۲۵	۱,۹۵۴	۶,۱۷۸	۱/۵۶	۵,۰۳۹
۲۲	سیستان و بلوچستان	۱۰,۸۹۷	۰/۵۱	۷,۳۹۱	۱۱,۹۳۲	۱۹,۳۲۳	۴/۸۹	-۸,۴۲۶
۲۳	گلستان	۹,۹۲۷	۰/۴۷	۶,۷۸۰	۳,۶۰۹	۱۰,۳۸۹	۲/۶۳	-۴۶۲
۲۴	کردستان	۸,۷۵۴	۰/۴۱	۶,۱۶۷	۵,۳۷۲	۱۱,۵۳۹	۲/۹۲	-۲,۷۸۵
۲۵	چهارمحال و بختیاری	۸,۰۳۳	۰/۳۸	۴,۲۷۴	۲,۴۱۳	۶,۶۸۷	۱/۶۹	۱,۳۴۶
۲۶	اردبیل	۷,۹۷۹	۰/۳۸	۵,۴۳۶	۲,۸۸۰	۸,۳۱۶	۲/۱۱	-۳۳۷
۲۷	لرستان	۷,۹۲۵	۰/۳۷	۶,۶۴۲	۵,۰۷۹	۱۱,۷۲۱	۲/۹۷	-۳,۷۹۶
۲۸	خراسان شمالی	۶,۲۸۹	۰/۳۰	۴,۱۶۹	۳,۰۶۶	۷,۲۳۵	۱/۸۳	-۹۴۶
۲۹	کهگیلویه و بویراحمد	۵,۹۵۰	۰/۲۸	۴,۵۱۹	۴,۱۰۵	۸,۶۲۵	۲/۱۸	-۲,۶۷۵
۳۰	خراسان جنوبی	۵,۷۳۱	۰/۲۷	۴,۸۶۲	۳,۶۴۸	۸,۵۱۰	۲/۱۵	-۲,۷۷۹
۳۱	ایلام	۳,۵۹۶	۰/۱۷	۵,۰۶۱	۳,۷۴۹	۸,۸۱۰	۲/۲۳	-۵,۲۱۴
	کل کشور	۲,۱۲۴,۹۱۹	۱۰۰	۲۲۰,۰۰۰	۱۷۵,۰۰۰	۳۹۵,۰۰۰	۱۰۰	۱,۷۲۹,۹۱۹

مأخذ: جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۴۰۰.

نقشه ۱. درآمدهای استانی

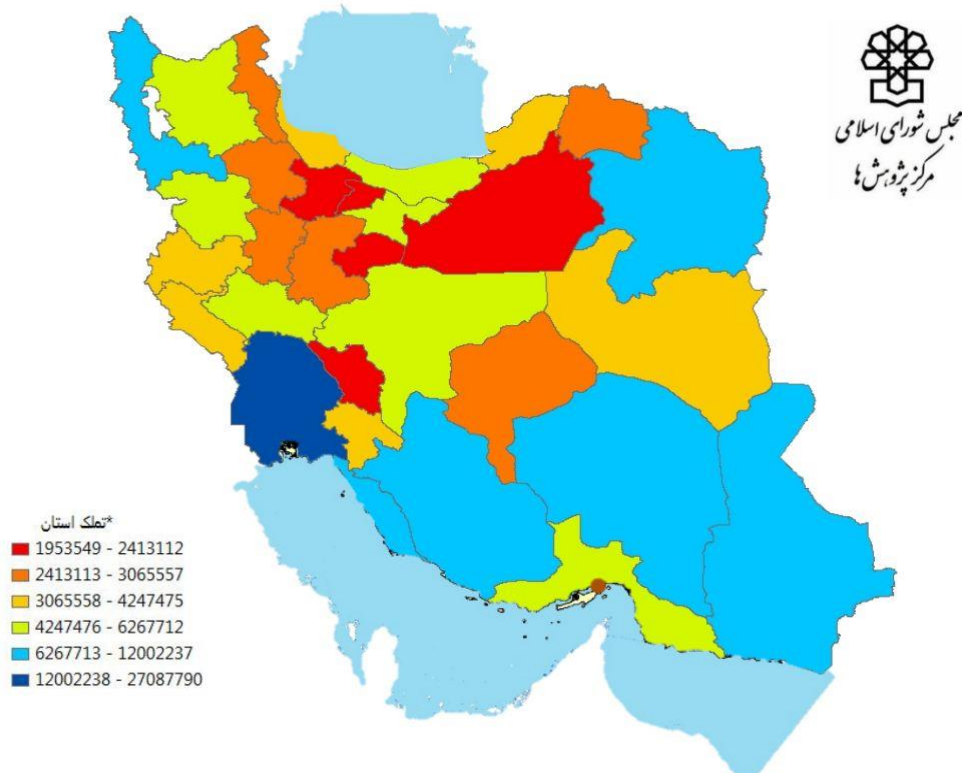

نقشه ۲. اعتبارات هزینه‌ای استانی

نقشه ۳. اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استانی

۲-۲. ضریب بازگشت از درآمد استان

برای مقایسه استان‌های کشور می‌توان از مفهوم ضریب بازگشت (برخورداری)^۱ از درآمد استان نیز استفاده کرد. این ضریب که از نسبت مصارف عمومی استان به درآمد استان حاصل می‌شود، میزان برخورداری استان از درآمدهایش را نشان می‌دهد. به عبارت دیگر این ضریب نشان می‌دهد، چه میزان از درآمدهای هر استان دوباره به استان بازمی‌گردد تا صرف مصارف عمومی استان شود. این ضریب معمولاً به صورت درصد بیان می‌شود و برای استان‌هایی که مصرف عمومی مازاد بر درآمد دارند، بیشتر از ۱۰۰ و برای استان‌هایی که مصرف عمومی کمتر از درآمدهای استانی‌شان دارند کمتر از ۱۰۰ است. شاخص مذکور برای استان‌های کشور در جدول زیر ارائه شده و ترتیب استان‌ها برحسب بزرگی ضریب بازگشت رتبه‌بندی شده است. به عبارت دیگر استان‌های رتبه‌های بالاتر، استان‌هایی هستند که دارای مصارف عمومی بیشتری نسبت به درآمدهای استانی (ایجاد شده در استان) هستند.

از آنجا که مقادیر ضریب بازگشت چه از نظر بزرگی برای کل کشور و چه از نظر توزیع میان استان‌های مختلف مستلزم مقایسه است، از قانون بودجه سال ۱۳۹۹ استفاده شده است.

این نسبت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ برای ۹ استان ایلام، سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی،

لرستان، کهگیلویه و بویراحمد، کردستان، خراسان شمالی، گلستان و اردبیل بیش از ۱۰۰ بوده که به معنای برخورداری بیش از ۱۰۰ درصدی استان از درآمدهایش است. این نسبت برای ۲۲ استان دیگر کمتر از ۱۰۰ است. رتبه ضریب بازگشت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ برای ۶ استان با ارتقا همراه بوده است. این نسبت برای دو استان تهران و اصفهان ۲ و ۱۰ درصد است.

بررسی ضریب بازگشت استان‌های مختلف نشان می‌دهد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ استان‌ها نسبت به سال‌های گذشته و اگر اتر شده‌اند این مسئله خصوصاً نسبت به قانون سال ۱۳۹۹ تغییر بسیاری داشته است به طوری که در قانون سال ۱۳۹۹ بیشترین ضریب بازگشت درآمد ۱۹۳ بوده است و ۷ استان دارای ضریب بیش از ۱۰۰ بوده‌اند در حالی که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ بیشترین نسبت مربوط به استان ایلام برابر ۲۴۵ و ۹ استان دارای ضریب بیش از ۱۰۰ هستند.

جدول ۹. ضریب بازگشت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۳۹۹

(علامت ↑ بیانگر ارتقا و ↓ بیانگر تنزل رتبه استان نسبت به قانون سال ۱۳۹۹ است) (درصد)

ردیف	نام استان	ضریب بازگشت لایحه بودجه سال ۱۴۰۰	ردیف	نام استان	ضریب بازگشت قانون بودجه سال ۱۳۹۹
۱	ایلام	۲۴۵	۱	ایلام	۱۹۳
۲	سیستان و بلوچستان	۱۷۷	۲	سیستان و بلوچستان	۱۵۹
۳	خراسان جنوبی ↑	۱۴۸	۳	لرستان	۱۲۵
۴	لرستان ↓	۱۴۸	۴	خراسان جنوبی	۱۲۴
۵	کهگیلویه و بویراحمد ↑	۱۴۵	۵	کردستان	۱۱۴
۶	کردستان ↓	۱۳۲	۶	کهگیلویه و بویراحمد	۱۱۳
۷	خراسان شمالی	۱۱۵	۷	خراسان شمالی	۱۱۰
۸	گلستان	۱۰۵	۸	گلستان	۹۰
۹	اردبیل	۱۰۴	۹	اردبیل	۸۵
۱۰	کرمانشاه ↑	۹۴	۱۰	چهارمحال و بختیاری	۸۰
۱۱	آذربایجان غربی	۸۶	۱۱	آذربایجان غربی	۶۹
۱۲	چهارمحال و بختیاری ↓	۸۳	۱۲	کرمانشاه	۶۸
۱۳	همدان	۶۳	۱۳	همدان	۵۶
۱۴	گیلان	۵۷	۱۴	گیلان	۴۸
۱۵	مازندران	۵۶	۱۵	مازندران	۴۸
۱۶	سمنان	۵۵	۱۶	سمنان	۴۴
۱۷	فارس	۴۷	۱۷	فارس	۳۶
۱۸	قم	۳۶	۱۸	قم	۳۵

ضریب بازگشت قانون بودجه سال ۱۳۹۹	نام استان	ردیف	ضریب بازگشت لایحه بودجه سال ۱۴۰۰	نام استان	ردیف
۲۶	خراسان رضوی	۱۹	۳۶	خوزستان ↑	۱۹
۲۴	کرمان	۲۰	۳۱	خراسان رضوی ↓	۲۰
۲۴	آذربایجان شرقی	۲۱	۲۹	بوشهر ↑	۲۱
۲۳	خوزستان	۲۲	۲۸	آذربایجان شرقی ↓	۲۲
۲۳	زنجان	۲۳	۲۵	کرمان ↓	۲۳
۱۷	قزوین	۲۴	۲۴	زنجان ↓	۲۴
۱۷	یزد	۲۵	۲۲	هرمزگان ↑	۲۵
۱۵	بوشهر	۲۶	۲۱	قزوین ↓	۲۶
۱۴	مرکزی	۲۷	۱۹	یزد ↓	۲۷
۱۴	هرمزگان	۲۸	۱۸	مرکزی ↓	۲۸
۱۳	البرز	۲۹	۱۵	البرز	۲۹
۱۰	اصفهان	۳۰	۱۲	اصفهان	۳۰
۲	تهران	۳۱	۲	تهران	۳۱
۱۶	کل کشور		۱۹	کل کشور	

مأخذ: جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ و قانون بودجه سال ۱۳۹۹.

۳. سرانه مصارف عمومی و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها

یکی از شاخص‌های مورد استفاده در بررسی بودجه استانی، بررسی مصارف عمومی استان‌ها و اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استان‌ها به صورت سرانه است. مشاهده سرانه استان‌ها می‌تواند در ارائه تصویری از بودجه استانی کمک‌کننده باشد.

در جدول ۱۰ مصارف عمومی استان‌ها و سرانه مصارف عمومی استان‌ها ارائه شده است. همان‌طور که در جدول نشان داده شده سرانه اعتبارات هزینه‌ای استانی حدود ۲۵۸ هزار تومان و سرانه اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استانی برابر با ۲۰۶ هزار تومان است. از نظر توزیع استانی، بیشترین سرانه اعتبارات هزینه‌ای برای استان‌های ایلام (۸۳۵ هزار تومان)، کهگیلویه و بویراحمد (۵۹۲ هزار تومان) و خراسان جنوبی (۵۸۳ هزار تومان) و کمترین سرانه اعتبارات هزینه‌ای استانی مربوط به استان‌های تهران (۱۰۱ هزار تومان)، البرز (۱۵۱ هزار تومان) و خراسان رضوی (۱۸۱ هزار تومان) است. از نظر اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای بیشترین سرانه اعتبارات عمرانی مربوط به استان‌های بوشهر (۹۴۴ هزار تومان)، ایلام (۶۱۸ هزار تومان) و خوزستان (۵۴۳ هزار تومان) و کمترین سرانه نیز مربوط به استان‌های تهران (۳۴ هزار تومان)، البرز (۷۳ هزار تومان) و اصفهان (۹۵ هزار تومان) است.

جدول ۱۰. سرانه درآمدها و اعتبارات استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ (هزار ریال به ازای هر نفر)

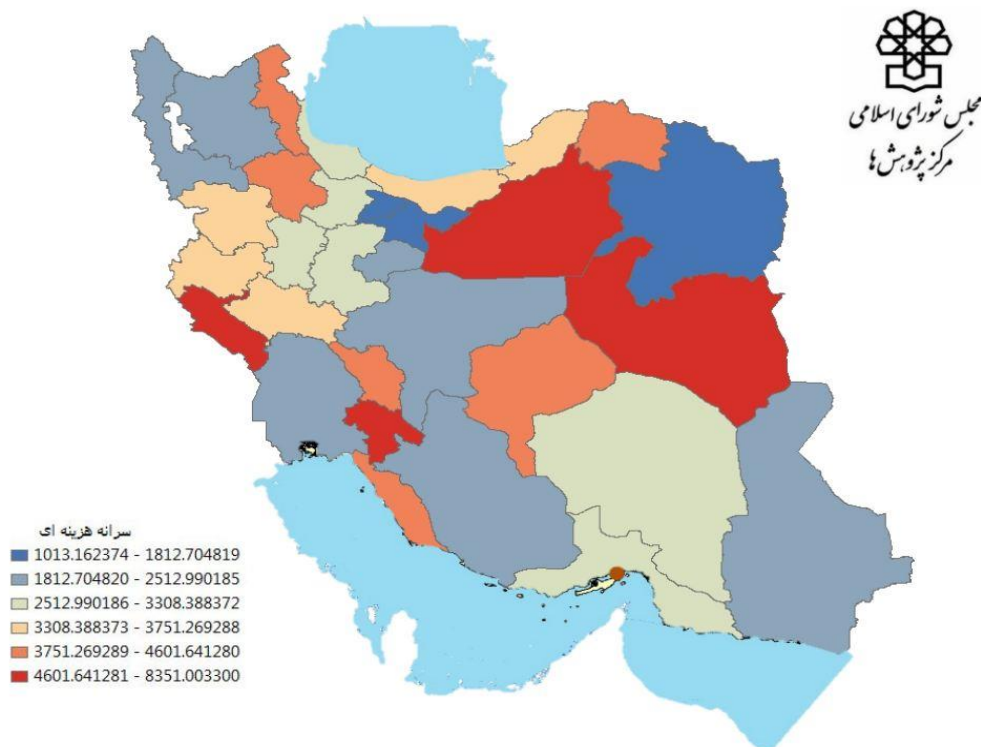
استان	سرانه درآمدهای استانی	استان	سرانه اعتبارات هزینه‌ای	استان	سرانه اعتبارات عمرانی استانی
تهران	۸۱،۰۹۴	ایلام	۸،۳۵۱	بوشهر	۹،۴۴۳
بوشهر	۴۶،۲۰۹	کهگیلویه و بویراحمد	۵،۹۲۳	ایلام	۶،۱۸۷
یزد	۳۱،۷۵۲	خراسان جنوبی	۵،۸۳۰	خوزستان	۵،۴۳۴
هرمزگان	۲۸،۰۷۶	سمنان	۵،۴۲۳	کهگیلویه و بویراحمد	۵،۳۸۰
مرکزی	۲۷،۸۱۳	خراسان شمالی	۴،۶۰۲	خراسان جنوبی	۴،۳۷۴
زنجان	۲۶،۵۵۹	چهارمحال و بختیاری	۴،۲۸۷	سیستان و بلوچستان	۳،۸۳۵
اصفهان	۲۴،۱۲۰	اردبیل	۴،۱۳۷	خراسان شمالی	۳،۳۸۴
قزوین	۲۲،۲۷۹	بوشهر	۴،۰۱۱	کردستان	۳،۱۷۵
کرمان	۲۲،۱۹۹	یزد	۳،۹۵۳	هرمزگان	۳،۱۶۲
خوزستان	۲۱،۶۳۵	زنجان	۳،۹۳۵	لرستان	۲،۸۰۶
البرز	۱۴،۵۸۶	کرمانشاه	۳،۷۵۱	کرمان	۲،۶۲۰
سمنان	۱۴،۴۰۰	لرستان	۳،۶۷۰	سمنان	۲،۵۰۸
آذربایجان شرقی	۱۲،۷۵۵	کردستان	۳،۶۴۵	زنجان	۲،۴۸۲
قم	۱۰،۱۷۱	مازندران	۳،۴۲۲	آذربایجان غربی	۲،۴۵۱
خراسان رضوی	۹،۸۲۸	گلستان	۳،۳۹۲	چهارمحال و بختیاری	۲،۴۲۰
فارس	۹،۳۹۱	گیلان	۳،۳۰۸	اردبیل	۲،۱۹۲
گیلان	۸،۷۶۷	مرکزی	۳،۱۳۰	یزد	۲،۱۰۷
مازندران	۸،۷۲۷	هرمزگان	۳،۱۲۲	کرمانشاه	۲،۰۷۰
چهارمحال و بختیاری	۸،۰۵۷	قزوین	۳،۱۰۲	فارس	۱،۹۳۱
کهگیلویه و بویراحمد	۷،۷۹۸	همدان	۳،۰۶۱	گلستان	۱،۸۰۵
همدان	۷،۳۹۲	کرمان	۲،۸۸۶	مرکزی	۱،۷۹۹
خراسان شمالی	۶،۹۴۲	فارس	۲،۵۱۳	گیلان	۱،۶۴۶
خراسان جنوبی	۶،۸۷۲	آذربایجان غربی	۲،۴۴۶	قزوین	۱،۶۳۳
کرمانشاه	۶،۲۰۶	خوزستان	۲،۳۷۷	همدان	۱،۵۷۸
اردبیل	۶،۰۷۲	سیستان و بلوچستان	۲،۳۷۶	مازندران	۱،۴۴۲
ایلام	۵،۹۳۴	آذربایجان شرقی	۲،۲۶۰	قم	۱،۴۴۰
آذربایجان غربی	۵،۶۹۰	قم	۲،۲۴۷	آذربایجان شرقی	۱،۳۰۲
کردستان	۵،۱۷۴	اصفهان	۲،۰۳۲	خراسان رضوی	۱،۲۳۸
گلستان	۴،۹۶۶	خراسان رضوی	۱،۸۱۳	اصفهان	۹۵۸
لرستان	۴،۳۷۸	البرز	۱،۵۱۲	البرز	۷۳۲
سیستان و بلوچستان	۳،۵۰۳	تهران	۱،۰۱۳	تهران	۳۴۲
کل کشور	۲۵،۰۰۸	کشور	۲،۵۸۹	کشور	۲،۰۶۰

مأخذ: جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۴۰۰.

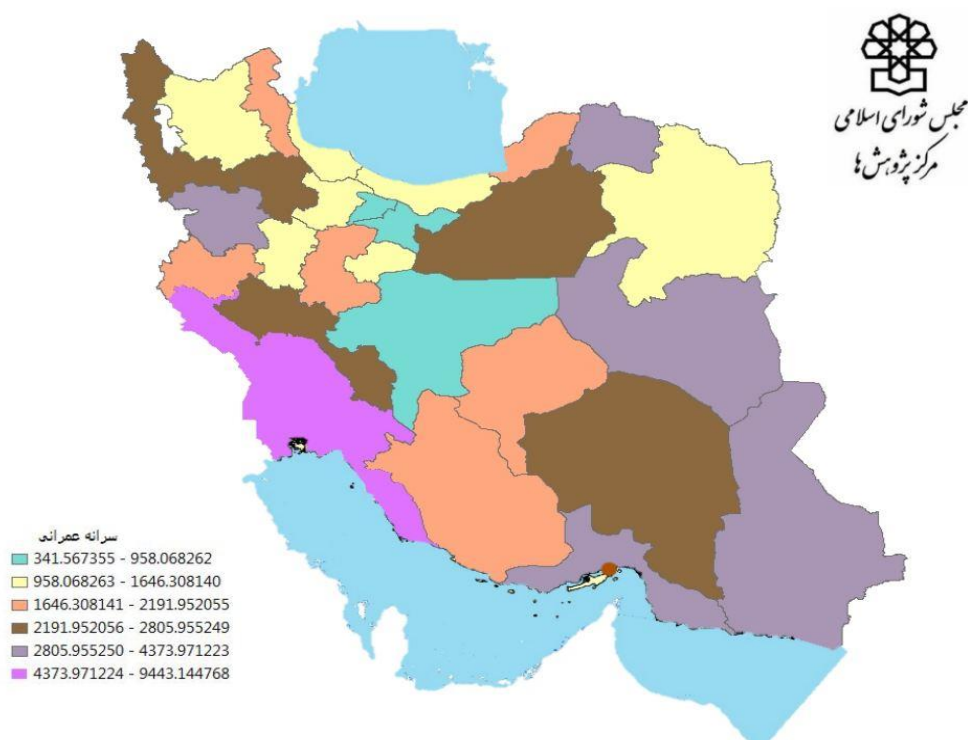

در ادامه پراکندگی اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای در نقشه جغرافیایی کشور نشان داده خواهد شد.

نقشه ۴. سرانه اعتبارات هزینه‌ای

نقشه ۵. سرانه اعتبارات عمرانی استانی

۴. اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استانی

اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استانی شامل سه جز است که عبارتند از: ۱. اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استانی، ۲. اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته و ۳. اعتبارات تملک دارایی سرمایه استانی شده (ویژه).

بخش اول، یعنی اعتبارات تملک دارایی سرمایه استانی (مندرج در جدول ۱۰) خود شامل سه جزء است: ۱. اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای، ۲. اعتبارات ۳ درصد درآمد نفت خام و گاز طبیعی و ۳. اعتبارات موضوع ۰/۲۷ درصد مالیات بر ارزش افزوده.

مجموع اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استانی از محل‌های گوناگون برابر ۵۰۴ هزار میلیارد ریال است که ۱۷۵ هزار میلیارد ریال آن به اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای مندرج در جدول ۱۰ مربوط است، ۲۸۰ هزار میلیارد ریال آن به قانون استفاده متوازن از امکانات کشور از محل ۳ درصد سرجمع منابع عمومی مربوط است و ۴۹ هزار میلیارد ریال آن به طرح‌های ملی استانی شده مندرج در پیوست ۱ بودجه مربوط است. همچنین اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استانی جدول ۱۰ از سه محل اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای (۷۴ هزار میلیارد ریال)، ۳ درصد درآمد نفت خام و گاز طبیعی و میعانات گازی برای استان‌های محروم و نفت‌خیز (۸۱ هزار میلیارد ریال)، اعتبارات مربوط به ورزش از محل ۰/۲۷ درصد مالیات بر ارزش افزوده (۱۹ هزار میلیارد ریال) تأمین می‌شود.

۴-۱. اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای مندرج در جدول ۱۰ لایحه

• اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استانی

اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای هر استان در ستون دوم جدول ۱۱ ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود استان خوزستان بیشترین اعتبارات از این محل را دریافت می‌کند و سپس استان‌های سیستان و بلوچستان، کرمان و تهران قرار گرفته‌اند. این اعتبارات در اختیار شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان جهت صرف در طرح‌ها و پروژه‌های استانی قرار می‌گیرد. هرچند رقم آن اندک است اما طرح‌ها و پروژه‌های استانی موجود در استان‌ها بسیار زیاد است و از آنجاکه این طرح‌ها و پروژه‌ها در سند بودجه انعکاس نمی‌یابند ویژگی‌های این پروژه‌ها از جمله تعداد، زمان شروع، زمان خاتمه، اعتبار مورد نیاز برای اتمام، اعتبار مصوب برای سال مالی، موضوع فعالیت، دستگاه مجری و سایر اطلاعات آن مشخص نیست.

• اعتبارات ۳ درصد درآمد نفت خام و گاز طبیعی و میعانات گازی

سابقه قانونی اعتبارات ۳ درصد درآمد نفت خام و گاز طبیعی به قانون اختصاص دو در هزار درآمد ناشی از فروش نفت خام برای عمران و آبادانی مناطق نفت‌خیز باز می‌گردد و سپس در لایحه اصلاح جداول ۴ و ۸ قانون برنامه چهارم توسعه و قانون بودجه سال ۱۳۸۵ این منابع به ۲ درصد افزایش یافت و در ماده (۱۳۲) قانون برنامه پنجم تکرار شد. براساس ماده (۱۳۲) قانون برنامه پنجم توسعه دولت باید دو درصد (۲٪) از درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی را به ترتیب یک‌سوم به استان‌های نفت‌خیز و گازخیز و دوسوم به شهرستان‌ها و مناطق کمتر توسعه‌یافته برای اجرای برنامه‌های عمرانی در قالب بودجه‌های سنواتی اختصاص می‌داد. در جزء «۳» بند «الف» ماده (۲۶) قانون برنامه ششم توسعه این اعتبارات به ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی تغییر کرده است.

برای برآورد ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی، با فرض صادرات ۲/۳ میلیون بشکه نفت خام و میعانات گازی در روز با قیمت ۴۰ دلار به ازای هر بشکه سرجمع منابع نفتی حدود ۳۳/۵۸ میلیارد دلار خواهد شد. طبق جزء «۳» بند «الف» ماده (۲۶)، خالص صادرات گاز طبیعی نیز باید به این عدد افزوده شود که با فرض خالص صادرات گاز به مبلغ ۲/۹ میلیارد دلار در سال، مجموع سهم استان‌های محروم و نفت‌خیز برابر با ۱۰۰۹۴ میلیون دلار می‌شود که معادل ریالی آن (با لحاظ نسبت در نظر گرفته شده برای واگذاری با نرخ ارز ترجیحی ۴۲,۰۰۰ ریالی برای ۸ میلیارد دلار از مجموع سهم دولت) برابر با ۱۲۵,۷۹۲ میلیارد ریال محاسبه می‌شود. با توجه به اینکه سهم استان‌های محروم و نفت‌خیز در ردیف ۲۱۰۱۰۹ در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ برابر با ۸۱,۰۰۰ میلیارد ریال درج شده است بنابراین اختلاف معناداری مشاهده می‌شود. نحوه توزیع استانی این اعتبارات در جدول ۱۱ ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، استان خوزستان، بوشهر، سیستان

و بلوچستان و فارس چهار استانی هستند که حدود ۵۰ درصد اعتبارات از این محل به این استان‌ها اختصاص می‌یابد.

• اعتبارات مربوط به ۲۷٪ درصد از مالیات بر ارزش افزوده

براساس ماده (۹۴) قانون برنامه ششم توسعه، دولت مکلف است ۲۷٪ درصد از کل ۹ درصد مالیات بر ارزش افزوده را برای توسعه ورزش مدارس، ورزش همگانی، فدراسیون بین‌المللی ورزش‌های زورخانه‌ای و کشتی پهلوانی و ... اختصاص دهد. مجموع اعتبارات مربوط به ۲۷ صدم درصد از مالیات بر ارزش افزوده برابر ۱۹ هزار میلیارد ریال پیش‌بینی شده است. نحوه توزیع نیز نشان می‌دهد که استان‌های خوزستان، سیستان و بلوچستان و فارس سه استان اول در دریافت این اعتبارات هستند.

جدول ۱۱. توزیع استانی اجزای اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی (میلیارد ریال)

استان	اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای	استان	اعتبارات ۳ درصد درآمد صادرات نفت و ...	استان	اعتبارات ۲۷٪ درصد مالیات ارزش افزوده
خوزستان	۵،۳۹۰	خوزستان	۲۰،۲۰۷	خوزستان	۱،۴۹۱
سیستان و بلوچستان	۴،۷۹۰	بوشهر	۹،۵۴۲	سیستان و بلوچستان	۱،۴۲۳
کرمان	۴،۲۹۷	سیستان و بلوچستان	۵،۷۱۹	فارس	۱،۱۶۸
تهران	۳،۹۷۸	فارس	۴،۹۳۰	کرمان	۹۷۴
فارس	۳،۷۳۸	آذربایجان غربی	۴،۴۱۴	خراسان رضوی	۹۱۸
مازندران	۳،۳۷۹	خراسان رضوی	۴،۳۹۹	آذربایجان غربی	۸۹۰
خراسان رضوی	۳،۳۱۱	کرمان	۳،۵۹۳	تهران	۸۲۰
اصفهان	۳،۲۳۷	هرمزگان	۳،۳۲۳	بوشهر	۷۵۰
آذربایجان غربی	۳،۲۱۸	کردستان	۲،۷۹۲	مازندران	۷۴۴
آذربایجان شرقی	۳،۱۸۰	لرستان	۲،۱۳۳	آذربایجان شرقی	۷۳۳
گیلان	۲،۷۰۹	کهگیلویه و بویراحمد	۱،۸۹۸	اصفهان	۷۰۹
لرستان	۲،۲۴۹	ایلام	۱،۸۶۴	هرمزگان	۷۰۴
هرمزگان	۲،۲۴۰	خراسان جنوبی	۱،۷۰۹	لرستان	۶۹۶
کرمانشاه	۱،۹۵۰	کرمانشاه	۱،۵۸۱	کردستان	۶۶۹
کردستان	۱،۹۱۱	گلستان	۱،۵۰۲	کرمانشاه	۶۲۸
البرز	۱،۷۳۵	آذربایجان شرقی	۱،۴۰۱	گیلان	۶۰۹
گلستان	۱،۷۳۲	زنجان	۱،۲۴۳	کهگیلویه و بویراحمد	۵۵۹
بوشهر	۱،۷۱۰	اصفهان	۱،۲۱۹	خراسان جنوبی	۴۶۱
قم	۱،۶۸۳	خراسان شمالی	۱،۰۳۰	خراسان شمالی	۴۰۵
اردبیل	۱،۶۷۸	همدان	۱،۰۰۹	البرز	۳۸۷
کهگیلویه و بویراحمد	۱،۶۴۸	گیلان	۹۲۹	همدان	۳۸۲
خراسان شمالی	۱،۶۳۱	اردبیل	۸۳۹	ایلام	۳۸۰
یزد	۱،۵۶۷	مرکزی	۸۰۷	گلستان	۳۷۶

استان	اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای	استان	اعتبارات ۳ درصد درآمد صادرات نفت و ...	استان	اعتبارات ۰/۲۷ درصد مالیات ارزش افزوده
مرکزی	۱،۵۴۸	مازندران	۸۰۴	اردبیل	۳۶۴
ایلام	۱،۵۰۵	چهارمحال و بختیاری	۸۰۴	یزد	۳۳۱
خراسان جنوبی	۱،۴۷۷	یزد	۷۵۲	چهارمحال و بختیاری	۳۳۰
همدان	۱،۴۳۲	قزوین	۵۹۰	مرکزی	۳۲۴
قزوین	۱،۳۲۹	سمنان	۴۴۷	قم	۳۱۹
چهارمحال و بختیاری	۱،۲۷۹	قم	۴۶	زنجان	۲۹۶
سمنان	۱،۲۳۳	البرز	۴۵	قزوین	۲۸۶
زنجان	۱،۲۳۳	تهران	۲۹	سمنان	۲۷۳
کشور	۷۴،۰۰۰	کشور	۸۱،۶۰۰	کشور	۱۹،۴۰۰

مأخذ: جدول ۱۰-۱ لایحه بودجه سال، ها براساس بزرگی اعتبارات مرتب شده‌اند.

همچنین در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، توزیع اعتبارات تملک دارایی سرمایه استانی مندرج در جدول ۱۰ لایحه به مبلغ ۱۷۵ هزار میلیارد ریال و با احتساب متفرقه‌ها برابر ۱۸۰ هزار میلیارد ریال است که نحوه توزیع آن بین فصول مختلف در ادامه ارائه شده است. در جدول ۱۲ توزیع اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای جدول ۱۰ لایحه بودجه به همراه سهم آنها بین فصول ۳۳گانه ارائه شده است. این نحوه توزیع نشان‌دهنده این است که اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استانی که با نظر شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان تخصیص می‌یابد بیشتر بر حوزه حمل‌ونقل، توسعه خدمات شهری، روستایی و عشایری و ورزش و تفریحات تمرکز دارد. این اولویت‌بندی لزوماً با اولویت‌بندی اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای ملی تطابق ندارد.

جدول ۱۲. توزیع اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای به تفکیک فصول بودجه

ردیف	فصل	مبلغ (میلیارد ریال)	سهم (درصد)
۱	حمل‌ونقل	۲۵،۹۶۵	۱۴
۲	توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری	۲۳،۳۰۸	۱۳
۳	ورزش و تفریحات	۱۸،۸۳۷	۱۰
۴	آب و فاضلاب	۱۶،۲۵۶	۹
۵	کشاورزی و منابع طبیعی	۱۵،۲۰۶	۸
۶	آموزش و پرورش عمومی	۱۲،۲۲۳	۷
۷	اداره امور عمومی	۱۱،۰۳۶	۶
۸	منابع آب	۸،۳۷۱	۵
۹	فرهنگ و هنر	۸،۰۶۲	۴
۱۰	صنعت و معدن	۳،۸۹۳	۲
۱۱	بهداشت	۳،۷۷۵	۲

ردیف	فصل	مبلغ (میلیارد ریال)	سهم (درصد)
۱۲	دین و مذهب	۳,۴۴۳	۱/۹۱
۱۳	گردشگری	۳,۰۸۰	۱/۷۱
۱۴	حفظ نظم و امنیت عمومی	۲,۷۹۴	۱/۵۵
۱۵	درمان	۲,۷۹۴	۱/۵۵
۱۶	آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	۲,۶۰۳	۱/۴۴
۱۷	انرژی	۲,۴۷۵	۱/۳۷
۱۸	حمایتی	۲,۲۸۶	۱/۲۷
۱۹	اداره امور قضایی	۲,۱۸۵	۱/۲۱
۲۰	میراث فرهنگی	۲,۰۸۹	۱/۱۶
۲۱	دفاع	۱,۸۰۹	۱/۰۰
۲۲	حفاظت از گونه‌های زیستی	۱,۴۱۸	۰/۷۹
۲۳	رسانه	۱,۲۱۹	۰/۶۸
۲۴	امداد و نجات	۱,۱۵۶	۰/۶۴
۲۵	تحقیق و توسعه در امور خدمات عمومی	۱,۰۷۹	۰/۶۰
۲۶	بازرگانی	۸۳۶	۰/۴۶
۲۷	توانبخشی	۶۴۴	۰/۳۶
۲۸	صنایع دستی	۶۰۶	۰/۳۴
۲۹	مدیریت پسماند	۳۶۴	۰/۲۰
۳۰	کاهش آلودگی	۲۸۶	۰/۱۶
۳۱	تحقیق و توسعه در امور مسکن، عمران شهری و روستایی	۲۵۱	۰/۱۴
۳۲	تحقیق و توسعه در امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگر	۲۹	۰/۰۲
۳۳	تحقیق و توسعه در امور رفاهی	۲۴	۰/۰۱
	جمع	۱۸۰,۴۰۳	۱۰۰

۴-۲. اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته

در جدول (۱-۱۰) لایحه قانون بودجه سال ۱۴۰۰ اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته به تفکیک ۳۱ استان ارائه شده است. مطابق با قانون، دولت مکلف است سالیانه ۳ درصد از منابع بودجه عمومی را به منظور استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته و تحقق پیشرفت و عدالت در قالب ردیف مشخص تحت همین عنوان تعیین کند. مطابق با قانون سهم هر استان براساس شاخص‌های نرخ بیکاری، آب شرب شهری و روستایی، آموزش و پرورش، بهداشت و درمان، بهسازی روستاها، راه و زیرساخت‌های جاده‌ای، سرانه‌های عمران شهری و درآمد شهرداری‌ها مشخص می‌شود.

همان‌طور که در جدول زیر نشان داده شده است، استان‌های «سیستان و بلوچستان»، «کرمان»، «فارس»، «خوزستان» و «خراسان رضوی» بیشترین سهم را از اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن

از امکانات کشور به خود اختصاص داده‌اند به نحوی که حدود ۳۰ درصد این اعتبارات به این استان‌ها اختصاص یافته است. در مقابل استان‌های «قم»، «سمنان»، «قزوین» و «زنجان» از منظر سهم از اعتبارات مذکور، در رتبه‌های پایانی قرار دارند و کمتر از ۵ درصد اعتبارات به این استان‌ها تعلق گرفته است. سرانه این اعتبارات نیز در جدول ارائه شده است. بیشترین سرانه مربوط به کهگیلویه و بویراحمد، با ۹/۳ میلیون ریال و کمترین آن مربوط به استان‌های تهران و اصفهان است. سرانه کشوری نیز ۳/۳ میلیون ریال است. این اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۹ تقریباً دو برابر شده است.

جدول ۱۳. بررسی اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور

(میلیارد ریال)

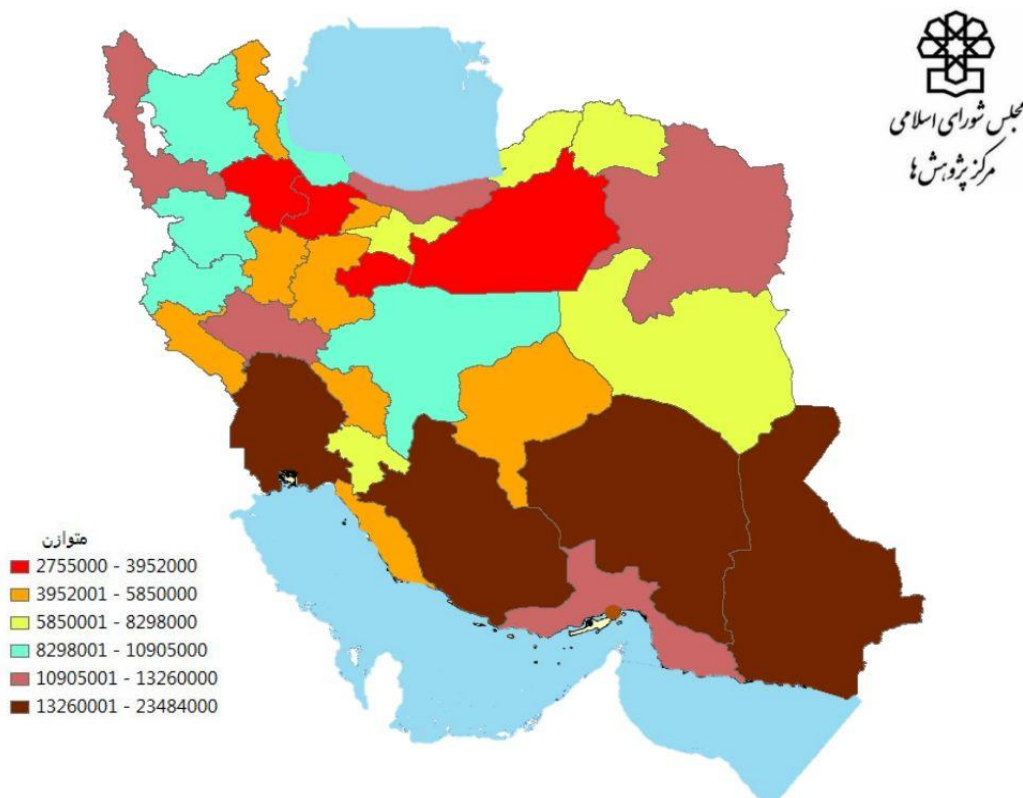
در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

ردیف	استان‌ها	اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور	سرانه (میلیون ریال به ازای هر نفر)	سهم از کل (درصد)
۱	سیستان و بلوچستان	۲۳،۴۸۴	۷،۵۴۹	۸
۲	کرمان	۱۷،۹۵۵	۵،۳۰۷	۶
۳	فارس	۱۷،۹۲۰	۳،۵۱۸	۶
۴	خوزستان	۱۶،۹۷۰	۳،۴۰۴	۶
۵	خراسان رضوی	۱۳،۲۶۰	۱،۹۰۲	۵
۶	مازندران	۱۲،۴۲۰	۳،۶۳۶	۴
۷	لرستان	۱۲،۲۴۴	۶،۷۶۵	۴
۸	آذربایجان غربی	۱۲،۲۲۰	۳،۵۱۴	۴
۹	هرمزگان	۱۱،۶۷۶	۵،۸۹۱	۴
۱۰	کردستان	۱۰،۹۰۵	۶،۴۴۵	۴
۱۱	گیلان	۱۰،۷۸۰	۴،۱۷۸	۴
۱۲	آذربایجان شرقی	۱۰،۲۵۶	۲،۵۱۲	۴
۱۳	کرمانشاه	۹،۶۹۶	۴،۸۲۶	۳
۱۴	اصفهان	۹،۶۵۰	۱،۷۹۰	۳
۱۵	گلستان	۸،۲۹۸	۴،۱۵۱	۳
۱۶	تهران	۷،۴۹۳	۵۳۰	۳
۱۷	کهگیلویه و بویراحمد	۷،۱۶۵	۹،۳۹۱	۳
۱۸	خراسان جنوبی	۶،۶۶۶	۷،۹۹۳	۲
۱۹	خراسان شمالی	۶،۵۱۹	۷،۱۹۵	۲
۲۰	همدان	۵،۸۵۰	۳،۲۷۲	۲
۲۱	بوشهر	۵،۵۱۱	۴،۳۳۶	۲
۲۲	اردبیل	۵،۳۳۵	۴،۰۶۰	۲
۲۳	البرز	۵،۳۳۳	۱،۸۰۲	۲

ردیف	استان‌ها	اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور	سرانه (میلیون ریال به ازای هر نفر)	سهم از کل (درصد)
۲۴	ایلام	۵,۰۲۱	۸,۲۸۵	۲
۲۵	مرکزی	۴,۵۷۸	۳,۰۷۵	۲
۲۶	یزد	۴,۴۵۶	۳,۵۴۲	۲
۲۷	چهارمحال و بختیاری	۴,۴۰۰	۴,۴۱۳	۲
۲۸	زنجان	۳,۹۵۲	۳,۵۳۸	۱
۲۹	قزوین	۳,۸۷۲	۲,۸۶۸	۱
۳۰	سمنان	۳,۳۶۰	۴,۳۱۳	۱
۳۱	قم	۲,۷۵۵	۱,۹۳۶	۱
	کل کشور	۲۸۰,۰۰۰	۳,۲۹۵	۱۰۰

مأخذ: جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۴۰۰.

نقشه ۶. اعتبار قانون استفاده متوازن از امکانات کشور

۳-۴. اعتبارات مربوط به طرح‌های استانی ویژه (طرح‌های ملی استانی شده)

براساس جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی که به طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون (طرح‌های ملی استانی شده) اختصاص یافته است معادل ۴۹,۰۱۷

میلیارد ریال است که نسبت به رقم مندرج در قانون سال ۱۳۹۹ (مبلغ ۳۷,۹۵۹ میلیارد ریال) حدود ۳۰ درصد رشد داشته است.

در پیوست ۱ لایحه بودجه، محل اختصاص اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون براساس ۱۹ فصل و برنامه‌های مختلف نشان داده شده است. اعتبار این طرح‌ها پس از مبادله موافقتنامه دستگاه اجرایی ذی‌ربط (و یا دستگاه ذی‌ربط در صورت تفویض اختیار از طرف بالاترین مقام اجرایی) با سازمان برنامه و بودجه قابل مصرف بوده و جابه‌جایی بین اعتبار طرح‌ها ممنوع است. همچنین سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان باید تخصیص اعتبار طرح‌های مزبور را پس از ابلاغ توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، مستقیماً به دستگاه اجرایی ذی‌ربط و خزانه معین‌ها ابلاغ کند. اعتبارات این طرح‌ها در راستای اهداف و احکام قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه درج شده و هرگونه افزایش در حجم عملیات و اهداف کمی این طرح‌ها منوط به اخذ مجوز از کمیسیون ماده (۲۳) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم (۲) است.

در سال‌های گذشته نحوه توزیع اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای طرح‌های ملی استانی شده مندرج در پیوست ۱ بین استان‌های کشور مشخص نبود. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ همانند لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ توزیع این اعتبارات بین استان‌ها در گزارش بودجه استانی مشخص شده که به‌صورت مستقل ارائه شده است. در جدول زیر اعتبارات هریک از استان‌ها از این محل به‌علاوه سهم هر استان از مجموع این اعتبارات و سرانه استانی این اعتبارات مشخص شده است. حدود ۱۲ درصد این اعتبارات (در حدود ۶ هزار میلیارد ریال) متعلق به استان خوزستان است. استان‌های فارس، کهگیلویه و بویراحمد، آذربایجان شرقی و خراسان رضوی در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. ستون میانی سرانه این اعتبارات را برای هر استان نشان می‌دهد. بالاترین سرانه مربوط به سه استان کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری و ایلام است.

جدول ۱۴. بررسی اعتبارات طرح‌های ملی استانی شده در پیوست ۱

(میلیارد ریال)

لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

ردیف	استان‌ها	اعتبارات طرح‌های ملی استانی شده در پیوست ۱	سرانه (میلیون ریال به ازای هر نفر)	سهم از کل (درصد)
۱	خوزستان	۵۸۱۴	۱,۱۶۶	۱۲/۰۰
۲	فارس	۵,۰۹۰	۹۹۹	۱۰/۵۱
۳	کهگیلویه و بویراحمد	۳,۲۱۶	۴,۲۱۵	۶/۶۴
۴	آذربایجان شرقی	۲,۵۴۶	۶۲۴	۵/۲۶
۵	خراسان رضوی	۲,۳۲۲	۳۳۳	۴/۷۹
۶	گیلان	۲,۲۴۲	۸۶۹	۴/۶۳
۷	گلستان	۱,۹۳۷	۹۶۹	۴/۰۰
۸	تهران	۱,۹۰۱	۱۳۵	۳/۹۳
۹	سیستان و بلوچستان	۱,۸۷۱	۶۰۱	۳/۸۶
۱۰	کردستان	۱,۷۵۷	۱,۰۳۸	۳/۶۳

ردیف	استان‌ها	اعتبارات طرح‌های ملی استانی شده در پیوست ۱	سرنانه (میلیون ریال به ازای هر نفر)	سهم از کل (درصد)
۱۱	اصفهان	۱،۶۷۵	۳۱۱	۳/۴۶
۱۲	چهارمحال و بختیاری	۱،۶۳۸	۱،۶۴۳	۳/۳۸
۱۳	کرمانشاه	۱،۴۹۱	۷۴۲	۳/۰۸
۱۴	لرستان	۱،۴۰۹	۷۷۹	۲/۹۱
۱۵	مازندران	۱،۳۵۰	۳۹۵	۲/۷۹
۱۶	هرمزگان	۱،۲۳۰	۶۲۱	۲/۵۴
۱۷	آذربایجان غربی	۱،۲۰۵	۳۴۷	۲/۴۹
۱۸	اردبیل	۱،۰۶۳	۸۰۹	۲/۱۹
۱۹	ایلام	۹۷۰	۱،۶۰۰	۲/۰۰
۲۰	یزد	۹۴۴	۷۵۱	۱/۹۵
۲۱	همدان	۸۰۹	۴۵۳	۱/۶۷
۲۲	قزوین	۷۹۴	۵۸۸	۱/۶۴
۲۳	زنجان	۷۸۵	۷۰۳	۱/۶۲
۲۴	کرمان	۷۶۶	۲۲۶	۱/۵۸
۲۵	خراسان جنوبی	۶۹۱	۸۲۸	۱/۴۳
۲۶	سمنان	۶۸۶	۸۸۰	۱/۴۲
۲۷	مرکزی	۵۶۶	۳۸۰	۱/۱۷
۲۸	البرز	۵۳۷	۱۸۱	۱/۱۱
۲۹	خراسان شمالی	۴۶۷	۵۱۶	۰/۹۶
۳۰	بوشهر	۴۶۶	۳۶۷	۰/۹۶
۳۱	قم	۲۰۰	۱۴۰	۰/۴۱
	کل کشور	۴۸،۴۳۹*	۵۷۰	۱۰۰

مأخذ: جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۴۰۰.

* شایان ذکر است که مبلغ سرجمع اعلام شده در ماده‌واحد با مبلغ اعلام شده در گزارش بودجه استانی اختلاف اندکی با هم دارند.

۵. اعتبارات ملی به تفکیک استان‌ها

یکی از ابتکارات لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ نیز تکرار شده است، ارائه پیوست بودجه استانی است. در این پیوست که با عنوان «لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، گزارش بودجه استان‌ها» منتشر شده است اطلاعات مختلفی از اعتبارات و درآمدهای استانی ارائه می‌دهد. در گزارش بودجه استانی اگرچه برخی اطلاعات تکراری است و صرفاً طبقه‌بندی آن در این گزارش به تفکیک استانی درآمده است اما اطلاعات جدیدی نیز درخصوص بودجه استان‌ها ارائه شده است. یکی از این اطلاعات جدید اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای ملی است که بین استان‌ها توزیع می‌شود. درواقع با گزارش بودجه استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ می‌توان نحوه توزیع استانی بخشی از اعتبارات هزینه‌ای و عمرانی ملی را بررسی کرد.

با توجه به اینکه مجموع اعتبارات استانی جدول ۱۰ لایحه بودجه فقط حدود ۵ درصد از مصارف عمومی را شامل می‌شود؛ درحالی‌که درآمدهای استانی ۲۵ درصد منابع بودجه را پوشش می‌دهد؛ این سؤال پیش می‌آید که مازاد درآمدهای استانی کجا و چگونه بین استان‌های کشور توزیع می‌شود. با توجه به گزارش بودجه استانی نحوه توزیع استانی مبلغ ۲,۶۷۶ هزار میلیارد ریال از اعتبارات هزینه‌ای ملی مشخص شده است. این مبلغ ۳۲ درصد از کل مصارف عمومی لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ را تشکیل می‌دهد. همچنین توزیع استانی مبلغ ۱۳۶ هزار میلیارد ریال از اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای ملی مشخص شده است. این مبلغ حدود ۱/۶ درصد مصارف عمومی و ۱۳ درصد از کل اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ را تشکیل می‌دهد.

در جدول ۱۵ میزان اعتبار هر استان از محل اعتبارات هزینه‌ای ملی و عمرانی ملی مشخص شده است. همچنین سرانه این اعتبارات با توجه به برآورد جمعیت سال ۱۴۰۰ محاسبه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود در اعتبارات هزینه‌ای استان‌های تهران، خراسان رضوی و فارس در رتبه‌های اول تا سوم قرار گرفته‌اند. استان تهران به تنهایی ۱۵ درصد از مجموع این اعتبارات را به خود اختصاص داده و سه استان تهران، خراسان رضوی و فارس جمعاً حدود ۳۰ درصد اعتبارات هزینه‌ای ملی را دریافت می‌کنند. از نظر سرانه اعتبارات هزینه‌ای ملی، سه استان اول به ترتیب استان ایلام (۵۳ میلیون ریال برای هر نفر)، کهگیلویه و بویراحمد (۴۷ میلیون ریال برای هر نفر) و سمنان (۴۶ میلیون ریال برای هر نفر) قرار دارند. در اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای ملی، از مجموع اعتبارات عمرانی کشور (به مبلغ ۱,۰۴۰ هزار میلیارد ریال) نحوه توزیع استانی ۱۳ درصد از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (به مبلغ ۱۳۶ هزار میلیارد ریال) در گزارش بودجه استانی مشخص شده است. استان تهران (۱۴ هزار میلیارد ریال)، خوزستان (۱۲ هزار میلیارد ریال) و فارس (۱۱ هزار میلیارد ریال)، سه استان اول از نظر مقدار این اعتبارات هستند. حدود ۱۰ درصد اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای ملی به استان تهران تعلق گرفته است. از نظر سرانه اعتبارات عمرانی ملی، بالاترین مقدار مربوط به استان ایلام (با ۵ میلیون ریال برای هر نفر) است و سپس استان‌های بوشهر (با ۴/۵ میلیون ریال برای هر نفر) و کهگیلویه و بویراحمد (با ۴/۳ میلیون ریال برای هر نفر) قرار دارند.

یک نکته درخصوص گزارش بودجه استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، ابهام در جایگاه قانونی جداول آن است. به عبارتی با توجه به بند «د» ماده (۲۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم (۲) از آنجاکه بودجه به شرح عناوین و ارقام جداول مشخص شده است، مشخص نیست که آیا امکان تغییر اعتبارات جداول بودجه استانی از سوی نمایندگان مجلس وجود دارد و در صورت تغییر این اعتبارات در سطح استان‌ها، تکلیف خدمات عمومی در استان‌ها چه می‌شود. همچنین در صورتی که این گزارش صرفاً کارکرد اطلاعی دارد، باید توضیح داده شود. علاوه بر این با توجه به اینکه در قانون بودجه سال ۱۳۹۹، گزارش بودجه استانی به‌عنوان یک پیوست ارائه نشده این مسئله وجود دارد که ارقام و جداول گزارش بودجه استانی در قالب قانون تصویب نشده است.

جدول ۱۵. بررسی اعتبارات هزینه‌ای و عمرانی ملی به تفکیک استان‌ها

(میلیارد ریال)

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

استان	اعتبارات هزینه‌ای ملی	سرانه اعتبارات هزینه‌ای ملی (میلیون ریال به هر نفر)	استان	اعتبارات عمرانی ملی	سرانه اعتبارات عمرانی ملی (میلیون ریال به هر نفر)
تهران	۴۰۱،۸۸۹	۲۸،۴۳۴	تهران	۱۴،۳۸۰	۱،۰۱۷
خراسان رضوی	۲۰۲،۳۶۴	۲۹،۰۲۵	خوزستان	۱۱،۹۱۵	۲،۳۹۰
فارس	۱۷۱،۸۷۷	۳۳،۷۴۱	فارس	۱۱،۴۲۱	۲،۲۴۲
اصفهان	۱۶۸،۰۸۲	۳۱،۱۷۸	آذربایجان شرقی	۸،۳۶۵	۲،۰۴۹
خوزستان	۱۵۱،۶۱۶	۳۰،۴۱۴	سیستان و بلوچستان	۷،۶۲۲	۲،۴۵۰
آذربایجان شرقی	۱۲۳،۵۰۵	۳۰،۲۵۶	بوشهر	۵،۸۳۶	۴،۵۹۲
مازندران	۱۲۲،۵۰۵	۳۵،۸۶۲	گیلان	۵،۶۵۳	۲،۱۹۱
کرمان	۱۱۰،۵۸۴	۳۲،۶۸۸	کرمانشاه	۵،۴۶۳	۲،۷۱۹
آذربایجان غربی	۹۸،۳۷۹	۲۸،۲۸۶	اصفهان	۵،۲۲۸	۹۷۰
گیلان	۹۰،۵۲۸	۳۵،۰۸۸	مازندران	۴،۹۷۸	۱،۴۵۷
سیستان و بلوچستان	۸۵،۴۸۹	۲۷،۴۷۹	آذربایجان غربی	۴،۹۲۹	۱،۴۱۷
کرمانشاه	۷۷،۵۴۹	۳۸،۶۰۱	گلستان	۴،۶۰۰	۲،۳۰۱
لرستان	۶۴،۷۴۴	۳۵،۷۷۰	لرستان	۴،۳۱۴	۲،۳۸۳
همدان	۶۳،۷۸۲	۳۵،۶۷۲	کردستان	۳،۵۹۹	۲،۱۲۷
گلستان	۵۸،۸۴۵	۲۹،۴۳۷	اردبیل	۳،۴۹۰	۲،۶۵۶
کردستان	۵۸،۲۵۸	۳۴،۴۳۱	چهارمحال و بختیاری	۳،۴۱۸	۳،۴۲۹
البرز	۵۷،۴۲۷	۱۹،۴۰۱	کهگیلویه و بویراحمد	۳،۳۳۱	۴،۳۶۵
هرمزگان	۵۲،۲۶۱	۲۶،۳۶۸	هرمزگان	۳،۳۰۵	۱،۶۶۸
مرکزی	۴۹،۲۸۶	۳۳،۱۰۰	خراسان رضوی	۳،۲۰۳	۴۵۹
یزد	۴۷،۹۱۵	۳۸،۰۸۸	کرمان	۳،۰۰۴	۸۸۸
اردبیل	۴۶،۹۲۶	۳۵،۷۱۲	ایلام	۲،۹۶۱	۴،۸۸۷
زنجان	۴۰،۷۲۹	۳۶،۴۶۳	همدان	۲،۵۹۷	۱،۴۵۳
بوشهر	۳۹،۷۰۲	۳۱،۲۳۷	زنجان	۲،۱۸۱	۱،۹۵۲
چهارمحال و بختیاری	۳۸،۹۳۴	۳۹،۰۵۱	سمنان	۱،۹۴۵	۲،۴۹۷
قزوین	۳۸،۹۲۰	۲۸،۸۲۹	قزوین	۱،۵۸۲	۱،۱۷۲
خراسان جنوبی	۳۷،۷۶۶	۴۵،۲۸۳	مرکزی	۱،۵۴۷	۱،۰۳۹
قم	۳۷،۵۲۸	۲۶،۳۶۳	یزد	۱،۳۵۴	۱،۰۷۶
کهگیلویه و بویراحمد	۳۶،۵۲۰	۴۷،۸۶۴	البرز	۱،۳۰۴	۴۴۰
سمنان	۳۶،۱۹۴	۴۶،۴۶۲	خراسان جنوبی	۱،۲۱۰	۱،۴۵۱
خراسان شمالی	۳۳،۲۷۸	۳۶،۷۳۱	خراسان شمالی	۱،۱۱۳	۱،۲۲۹
ایلام	۳۲،۶۴۶	۵۳،۸۷۱	قم	۸۹۵	۶۲۹
کل کشور	۲،۶۷۶،۰۲۸	۳۱،۴۹۳	کل کشور	۱۳۶،۷۴۳	۱،۶۰۹

۶. نسبت درآمدها، مصارف عمومی و اعتبارات عمرانی استان به تولید ناخالص داخلی بدون نفت استان

یکی از شاخص‌های مورد استفاده در بررسی بودجه استانی، بررسی نسبت درآمدها، مصارف عمومی استان و اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استان به تولید ناخالص داخلی بدون نفت استان است. این نسبت نیز می‌تواند در ارائه تصویری از بودجه استانی کمک‌کننده باشد. شایان ذکر است که تولید ناخالص داخلی بدون نفت استان‌ها مطابق با مقادیر آخرین برآورد مرکز آمار ایران از حساب‌های ملی منطقه‌ای است که برای سال ۱۳۹۸ انجام شده است.

در جدول ۱۶ نسبت درآمدها، مصارف عمومی استان و اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استان به برآورد تولید ناخالص داخلی بدون نفت استان ارائه شده است.

همان‌طور که در جدول نشان داده شده است نسبت درآمد عمومی استان‌ها به تولید ناخالص داخلی بدون نفت استان‌ها ۶/۳ درصد است و بیشترین نسبت درآمد عمومی استان به تولید ناخالص داخلی بدون نفت استان برای استان‌های تهران (۱۵ درصد)، زنجان (۸ درصد) و هرمزگان (۷ درصد) و کمترین نسبت درآمد عمومی استان به تولید ناخالص داخلی بدون نفت استان برای استان‌های کهگیلویه و بویراحمد (۰/۸ درصد)، ایلام (۰/۸ درصد) و لرستان (۲ درصد) است.

نسبت اعتبارات هزینه‌ای استان‌ها به تولید ناخالص داخلی بدون نفت استان‌ها ۰/۶۶ درصد است و بیشترین نسبت اعتبارات هزینه‌ای استان به تولید ناخالص داخلی بدون نفت استان برای استان‌های خراسان جنوبی (۳ درصد)، خراسان شمالی (۲/۴ درصد) و کردستان (۲ درصد) و کمترین نسبت اعتبارات هزینه‌ای استان به تولید ناخالص داخلی بدون نفت استان برای استان‌های تهران (۰/۱ درصد)، خوزستان (۰/۲ درصد) و بوشهر (۰/۲ درصد) است.

نسبت اعتبارات عمرانی استان‌ها به تولید ناخالص داخلی بدون نفت استان‌ها ۰/۴ درصد است و بیشترین نسبت اعتبارات عمرانی استان به تولید ناخالص داخلی بدون نفت استان برای استان‌های سیستان و بلوچستان (۲/۶ درصد)، خراسان جنوبی (۲/۲۱ درصد) و کردستان (۱/۸۲ درصد) و کمترین نسبت اعتبارات عمرانی استان به تولید ناخالص داخلی بدون نفت استان برای استان‌های تهران (۰/۱۹ درصد)، البرز (۰/۲۴ درصد) و اصفهان (۰/۲۵ درصد) است.

جدول ۱۶. نسبت درآمدها و اعتبارات استانی به برآورد تولید ناخالص داخلی

بدون نفت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ (درصد)

نسبت اعتبارات عمرانی استانی به برآورد تولید ناخالص داخلی بدون نفت	استان	نسبت اعتبارات هزینه‌ای استانی به برآورد تولید ناخالص داخلی بدون نفت	استان	نسبت درآمد عمومی استانی به برآورد تولید ناخالص داخلی بدون نفت	استان
۲/۶۱	سیستان و بلوچستان	۲/۹۴	خراسان جنوبی	۱۵/۴۸	تهران
۲/۲۱	خراسان جنوبی	۲/۳۸	خراسان شمالی	۸/۷۷	زنجان
۱/۸۲	کردستان	۲/۰۹	کردستان	۸/۴۰	هرمزگان
۱/۷۵	خراسان شمالی	۲/۰۱	چهارمحال و بختیاری	۷/۳۴	کرمان
۱/۳۵	لرستان	۱/۷۷	لرستان	۶/۶۸	اصفهان
۱/۳۰	آذربایجان غربی	۱/۷۵	گلستان	۶/۶۲	یزد
۱/۱۳	چهارمحال و بختیاری	۱/۶۸	اردبیل	۶/۴۳	مرکزی
۰/۹۵	هرمزگان	۱/۶۲	سیستان و بلوچستان	۵/۹۷	قزوین
۰/۹۳	گلستان	۱/۵۳	کرمانشاه	۴/۶۶	البرز
۰/۹۳	ایلام	۱/۴۲	سمنان	۴/۵۰	آذربایجان شرقی
۰/۸۹	اردبیل	۱/۳۱	همدان	۴/۵۰	قم
۰/۸۷	کرمان	۱/۳۰	زنجان	۴/۱۷	خراسان رضوی
۰/۸۵	کرمانشاه	۱/۳۰	آذربایجان غربی	۳/۷۸	چهارمحال و بختیاری
۰/۸۲	زنجان	۱/۲۶	ایلام	۳/۷۶	سمنان
۰/۶۷	همدان	۱/۱۵	گیلان	۳/۶۰	خراسان شمالی
۰/۶۶	سمنان	۱/۰۶	مازندران	۳/۴۷	خراسان جنوبی
۰/۶۴	قم	۰/۹۹	قم	۳/۱۶	همدان
۰/۶۳	فارس	۰/۹۵	کرمان	۳/۰۶	فارس
۰/۵۹	بوشهر	۰/۹۳	هرمزگان	۳/۰۵	گیلان
۰/۵۷	گیلان	۰/۸۳	قزوین	۳/۰۲	آذربایجان غربی
۰/۵۶	کهگیلویه و بویراحمد	۰/۸۲	یزد	۲/۹۶	کردستان
۰/۵۵	خوزستان	۰/۸۲	فارس	۲/۹۰	بوشهر
۰/۵۳	خراسان رضوی	۰/۸۰	آذربایجان شرقی	۲/۷۰	مازندران
۰/۴۶	آذربایجان شرقی	۰/۷۷	خراسان رضوی	۲/۵۷	گلستان
۰/۴۵	مازندران	۰/۷۲	مرکزی	۲/۵۴	کرمانشاه
۰/۴۴	یزد	۰/۶۲	کهگیلویه و بویراحمد	۲/۴۷	اردبیل
۰/۴۴	قزوین	۰/۵۶	اصفهان	۲/۳۹	سیستان و بلوچستان
۰/۴۲	مرکزی	۰/۴۸	البرز	۲/۱۸	خوزستان
۰/۲۷	اصفهان	۰/۲۵	بوشهر	۲/۱۱	لرستان
۰/۲۳	البرز	۰/۲۴	خوزستان	۰/۸۹	ایلام
۰/۰۷	تهران	۰/۱۹	تهران	۰/۸۲	کهگیلویه و بویراحمد
۰/۵۲	کل	۰/۶۶	کل	۶/۳۵	کل

مأخذ: جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، حساب‌های منطقه‌ای مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش.

۷. عدم توازن‌های منطقه‌ای

یکی از موانع اصلی کارایی ساختارهای اداری دولتی در اکثر کشورهای در حال توسعه، تمرکز بیش از حد تصمیم‌گیری و اختیار در دولت مرکزی است. سازمان‌های دولت مرکزی از نظر جغرافیایی و اجتماعی از مردم دورند و با آگاهی کمی از مشکلات و خواسته‌های مردم در استان‌ها، تصمیم‌گیری می‌کنند. راهکار متداول برای برخورد با چنین تمرکزی، تمرکززدایی است. این اصطلاح به‌طور ضمنی یادآور ویژگی‌های مثبت مانند نزدیکی و همجواری، مربوط بودن، استقلال، مشارکت، پاسخگویی است. تمرکز و عدم تمرکز، ویژگی‌هایی نیستند که بتوان آنها را در یک طبقه‌بندی دوگانه جای داد بلکه آنها نمایانگر قطب‌های فرضی یک طیف هستند که یک سوی آن ساختار کاملاً متمرکز و سوی دیگر آن ساختار کاملاً نامتمرکز است. ساختار متمرکز، ساختاری سازمانی است که در آن اختیار برای تصمیم‌گیری‌های مهم توسط مدیران در سطوح بالای سلسله‌مراتب حفظ می‌شود، اما ساختار نامتمرکز ساختاری سازمانی است که در آن اختیار برای تصمیم‌گیری‌های مهم درباره منابع سازمانی و راه‌اندازی پروژه‌های جدید به مدیران در همه سطوح سلسله‌مراتب تفویض می‌شود. ساختار سازمانی دولت‌ها می‌تواند در هر جایی روی این محور دوقطبی باشد که بر کارایی آن تأثیر بسزایی دارد (جوادی، متوسلی، یدالهی فارسی، ۱۳۹۵).

از آنجا که در ساختار نامتمرکز نزدیکی بین کسانی که اداره می‌کنند و اداره می‌شوند بیشتر می‌شود، تمرکززدایی به افراد اختیار داده و سبب ایجاد نهادهایی مانند اعتماد، تعامل و شبکه‌سازی می‌شود که به تبع در کاهش هزینه مبادله مؤثر است (Rodriguez-Pose & Ezcurra, 2011).

در زمینه اصلاح ساختار دولت به لحاظ مالی، نظام درآمد - هزینه استان‌ها با تشکیل شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، ستاد درآمدها و تجهیز منابع، در فصل هشتم قانون برنامه سوم توسعه آغاز و در برنامه چهارم و پنجم توسعه استمرار یافت و در ماده (۴۴) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و ماده (۳۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه، این ساختار به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی نظام تصمیم‌گیری کشور به رسمیت شناخته شد.

ساختار بودجه عمومی دولت می‌تواند نشان دهد که ساختار دولت تا چه حد متمرکز یا نامتمرکز است و دو مفهوم مهم در این باره عدم توازن عمودی و عدم توازن افقی است.

۷-۱. عدم توازن عمودی

عدم توازن عمودی به این معناست که بین اندازه دولت در سطح مرکز و اندازه دولت در سطح استان‌ها عدم توازن شدید برقرار باشد؛ به طوری که میزان اختیار، وظایف، کارکنان و بودجه دولت در سطح مرکز بسیار بیشتر از دولت در سطح استان‌ها باشد (Bahl, 2000). بنابراین براساس سهم نسبی بودجه استانی (که در حیطه اختیارات تصمیم‌گیری شورای برنامه‌ریزی استان است) به بودجه دولت می‌توان

به شرایط تمرکز و عدم تمرکز ساختار اداری دولت پی برد و پایین بودن سهم بودجه استانی (که در حیطه اختیارات تصمیم‌گیری شورای برنامه‌ریزی استان است) نسبت به سهم بودجه ملی، عدم توازن عمودی در ساختار دولت را نشان می‌دهد.

همان‌طور که در بخش مصارف گفته شد، کل مصارف عمومی دولت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ برابر با ۸,۴۱۳ هزار میلیارد ریال است که از این میان حدود ۸,۰۱۲ هزار میلیارد ریال به‌صورت ملی و ۴۰۰ هزار میلیارد ریال به‌صورت استانی است که سهم مصارف عمومی ملی ۹۵ درصد و سهم منابع استانی ۵ درصد است. به‌عبارت‌دیگر سهم کل استان‌ها در میزان اختیار تصمیم‌گیری درباره بودجه تنها در حدود ۵ درصد است و این رقم، عدم توازن عمودی شدید در ساختار دولت را نشان می‌دهد. شایان ذکر است برای بررسی عدم توازن عمودی بین دولت و مدیریت شهری لازم است بودجه شهرداری‌ها به‌عنوان پایین‌ترین سطح بخش عمومی بررسی شود اما از آنجاکه بودجه شهرداری‌ها در بودجه عمومی انعکاس نمی‌یابد نمی‌توان در خصوص آن اظهار نظر کرد.

۲-۷. عدم توازن افقی

عدم توازن افقی به این معناست که در اندازه نسبی دولت بین استان‌ها عدم توازن برقرار باشد؛ به‌طوری‌که میزان اختیار، وظایف، کارکنان و بودجه در برخی از استان‌ها بیشتر از برخی دیگر باشد (Bahl, 2000). بنابراین براساس مقایسه سهم نسبی بودجه استان‌ها (که در حیطه اختیارات تصمیم‌گیری شورای برنامه‌ریزی استان است) در جدول ۱۷ می‌توان به شرایط توازن افقی استان‌ها پی برد. همان‌طور که در این جدول مشاهده می‌شود توزیع سرانه مصارف عمومی استان‌ها (که در حیطه اختیارات تصمیم‌گیری شورای برنامه‌ریزی استان است) بین ۳۸ هزار میلیارد ریال برای استان خوزستان تا ۵ هزار میلیارد ریال برای استان قم متغیر است که نسبت آن برابر با ۷/۴۷ است. به عبارتی بیشترین استان ۷ برابر کمترین استان دریافتی دارد. این نسبت از نظر سرانه مصارف عمومی استانی وضعیت بدتری دارد به‌طوری‌که نسبت سرانه اعتبارات برای بیشترین استان به کمترین استان بیش از ۱۰ برابر است.

همچنین با در نظر گرفتن مجموع اعتبارات استانی در اختیار شورای برنامه‌ریزی و اعتبارات ابلاغی توسط وزارتخانه‌ها در استان‌ها برای بیشترین استان نسبت به کمترین استان، برابر ۱۰/۴ است که نشان‌دهنده عدم توازن است. در سرانه مجموع اعتبارات این نسبت به عدد ۳ کاهش پیدا می‌کند. این امر نشان می‌دهد استان‌ها از نظر اختیارات مالی دارای توازن افقی نیستند اما به لحاظ مجموع اعتبارات اختصاص‌یافته به استان‌ها (شامل اعتبارات استانی و اعتبارات ابلاغی) توازن منطقه‌ای بیشتری برقرار است.

جدول ۱۷. مصارف عمومی و اعتبارات اختصاص یافته به استان‌ها در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

استان	مصارف عمومی استانی (میلیارد ریال)	سرايه مصارف - هزار ريال به ازاي هر نفر	مصارف (شامل اعتبارات ملی) میلیارد ریال	سرايه مصارف (شامل اعتبارات ملی) هزار ريال به ازاي هر نفر
اردبیل	۸,۳۱۶	۶,۳۲۹	۵۸۷۳۱/۹۱	۴۴,۶۹۷
اصفهان	۱۶,۱۲۱	۲,۹۹۰	۱۸۹۴۳۰/۷	۳۵,۱۳۸
البرز	۶,۶۴۳	۲,۲۴۴	۶۵۳۷۳/۳۴	۲۲,۰۸۶
ایلام	۸,۸۱۰	۱۴,۵۳۸	۴۴۴۱۷/۴۹	۷۳,۲۹۶
آذربایجان شرقی	۱۴,۵۳۹	۳,۵۶۲	۱۴۶۴۰۸/۹	۳۵,۸۶۷
آذربایجان غربی	۱۷,۰۳۲	۴,۸۹۷	۱۲۰۳۳۹/۸	۳۴,۶۰۰
بوشهر	۱۷,۱۰۱	۱۳,۴۵۴	۶۲۶۳۸/۱۲	۴۹,۲۸۳
تهران	۱۹,۱۴۸	۱,۳۵۵	۴۳۵۴۱۶/۸	۳۰,۸۰۶
چهارمحال و بختیاری	۶,۶۸۷	۶,۷۰۷	۴۹۰۳۹/۴۷	۴۹,۱۸۷
خراسان جنوبی	۸,۵۱۰	۱۰,۲۰۴	۴۷۴۸۶/۴۲	۵۶,۹۳۸
خراسان رضوی	۲۱,۲۶۷	۳,۰۵۰	۲۲۶۸۳۳/۳	۳۲,۵۳۵
خراسان شمالی	۷,۲۳۵	۷,۹۸۵	۴۱۶۲۶/۱۴	۴۵,۹۴۵
خوزستان	۳۸,۹۳۶	۷,۸۱۱	۲۰۲۴۶۷/۱	۴۰,۶۱۵
زنجان	۷,۱۶۸	۶,۴۱۷	۵۰۰۷۷/۸۹	۴۴,۸۳۲
سمنان	۶,۱۷۸	۷,۹۳۱	۴۴۳۱۷/۵	۵۶,۸۹۰
سیستان و بلوچستان	۱۹,۳۲۳	۶,۲۱۱	۱۱۲۴۳۳/۵	۳۶,۱۴۱
فارس	۲۲,۶۲۸	۴,۴۴۴	۲۰۵۹۳۶/۱	۴۰,۴۲۷
قزوین	۶,۳۹۲	۴,۷۳۵	۴۶۸۹۳/۸۳	۳۴,۷۳۶
قم	۵,۲۴۷	۳,۶۸۷	۴۳۶۷۰/۳۷	۳۰,۶۸۹
کردستان	۱۱,۵۳۹	۶,۸۱۹	۷۳۳۹۵/۱۴	۴۳,۳۷۸
کرمان	۱۸,۶۲۹	۵,۵۰۷	۱۳۲۲۱۷/۷	۳۹,۰۸۳
کرمانشاه	۱۱,۶۹۵	۵,۸۲۱	۹۴۷۰۶/۶۱	۴۷,۱۴۱
کهگیلویه و بویراحمد	۸,۶۲۵	۱۱,۳۰۴	۴۸۴۷۵/۶۸	۶۳,۵۳۳
گلستان	۱۰,۳۸۹	۵,۱۹۷	۷۳۸۳۳/۸۲	۳۶,۹۳۵
گیلان	۱۲,۷۸۳	۴,۹۵۵	۱۰۸۹۶۴/۵	۴۲,۲۳۴
لرستان	۱۱,۷۲۱	۶,۴۷۶	۸۰۷۷۹/۲۵	۴۴,۶۲۹
مازندران	۱۶,۶۱۶	۴,۸۶۴	۱۴۴۰۹۹/۳	۴۲,۱۸۴
مرکزی	۷,۳۴۰	۴,۹۲۹	۵۸۱۷۳/۳۷	۳۹,۰۶۹
هرمزگان	۱۲,۴۵۵	۶,۲۸۴	۶۸۰۲۰/۷۳	۳۴,۳۱۹
همدان	۸,۲۹۵	۴,۶۳۹	۷۴۶۷۴/۱۱	۴۱,۷۶۴
یزد	۷,۶۲۴	۶,۰۶۱	۵۶۸۹۲/۹۳	۴۵,۲۲۵
کل کشور	۳۹۵,۰۰۰	۴,۶۴۹	۳۲۰۷۷۷۲	۳۷,۷۵۱
بیشترین	۳۸,۹۳۶	۱۴,۵۳۸	۴۳۵,۴۱۷	۷۳,۲۹۶
کمترین	۵,۲۴۷	۱,۳۵۵	۴۱,۶۲۶	۲۲,۰۸۶
نسبت بیشترین به کمترین (بدون واحد)	۷/۴۲	۱۰/۷۳	۱۰/۴۶	۳/۳۲

مأخذ: جدول ۱۰ و جدول ۱ گزارش بودجه استان‌ها در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ و محاسبات گزارش.

جمع‌بندی و پیشنهادها

از مجموع منابع عمومی دولت حدود ۲۵ درصد به مبلغ ۲,۱۲۴ هزار میلیارد ریال درآمدهای استانی است و از مجموع مصارف عمومی بودجه، حدود ۵ درصد به مبلغ ۳۹۵ هزار میلیارد ریال، اعتبارات استانی است که از طریق سازوکار نظام درآمد هزینه (موضوع ماده (۳۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه) تخصیص می‌یابد.

به غیر از این اعتبارات، برخی اعتبارات دیگر به استان‌ها تخصیص می‌یابد که با هدف رفع شکاف توسعه و رسیدن استان‌های کمتر برخوردار به میانگین توسعه کشور در نظر گرفته شده است. این اعتبارات عبارتند از اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته به مبلغ ۲۸۰ هزار میلیارد ریال و اعتبارات ۳ درصد درآمد حاصل از نفت و گاز به مبلغ ۸۱ هزار میلیارد ریال که در سقف اعتبارات عمرانی استانی قرار گرفته‌اند. همچنین ۴۹ هزار میلیارد ریال اعتبارات مربوط به طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای ملی استانی شده است که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ پیش‌بینی شده است. با توجه به مجموع شرایط بودجه استانی و رتبه‌ها در تخصیص‌های اعتبارات مرتبط با امور استان‌ها که در گزارش ارائه شده است موارد زیر پیشنهاد می‌شود:

• افزایش واقعی ظرفیت تصمیم‌گیری‌ها در تخصیص بودجه

با شکل‌گیری نظام درآمد هزینه در ضمن قانون برنامه سوم توسعه، بستر لازم برای واگذاری برخی مسئولیت‌های ملی به استان‌ها فراهم شد. با این حال سهم استان‌ها از اختیارات مالی و قدرت تصمیم‌گیری در بودجه پایین باقی ماند و در برخی دوره‌ها حتی استان‌ها به لحاظ اختیارات مالی ضعیف‌تر شده‌اند. با توجه به شناخت بهتر مدیران محلی و استانی نسبت به اولویت‌ها و کمبودهای هر استان، بهتر است مسئولیت‌ها و منابع مالی مرتبط به استان‌ها واگذار شود و از تصمیم‌گیری‌ها و اختصاص منابع به شکل متمرکز با تعریف محل هزینه‌کرد جلوگیری شود چراکه نحوه توزیع متمرکز منابع بین استان‌ها مغایر با اصل کارایی است. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ مشابه قوانین بودجه سال‌های گذشته حدود ۵ درصد از مصارف عمومی بین ۳۱ استان توزیع می‌شود. بنابراین پیشنهاد این است که حداقل در اعتبارات تملک دارایی سرمایه سهم‌ها در بودجه افزایش یابد.

• ابهام در منابع در اختیار شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، گزارش بودجه استانی به صورت مجزا منتشر شده است که در آن اطلاعات دقیق‌تری نسبت به اعتبارات و درآمدهای استانی ارائه شده است. بخشی از این اطلاعات مربوط به توزیع دستگاهی اعتبارات هزینه‌ای استانی است (جدول ۱-۳) و بخشی از این اطلاعات مربوط به توزیع فصل-برنامه، اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استانی است (مبلغ ۱۸۰ هزار میلیارد ریال). اگر ارائه این

اطلاعات بخشی از سند بودجه است به‌وضوح محدودکننده اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان در خصوص تخصیص بودجه (موضوع ماده (۳۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه) است. اما اگر ارائه این عناوین و جداول صرفاً به‌صورت اطلاعی است باید جایگاه آن در لایحه بودجه مشخص می‌شد. همچنین باید دامنه اختیار شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان در جابه‌جایی اعتبارات بین ردیف‌ها مشخص شود. با توجه به اینکه اولین سابقه ارائه گزارش بودجه استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ بوده است و در قانون بودجه سال ۱۳۹۹، گزارش بودجه استانی به‌عنوان یک پیوست مجزا ارائه نشده است بنابراین به‌نظر می‌رسد گزارش بودجه استانی نقش محدودکننده ندارد و بیشتر جنبه اطلاعی دارد. باین‌حال این گزارش به‌عنوان یکی از پیوست‌های لایحه بودجه ارائه شده است که نمایندگان مجلس شورای اسلامی اختیار اصلاح جداول آن را دارند.

• **ضرورت بررسی میزان اثربخشی سیاست‌های کاهش شکاف توسعه‌ای در سال‌های اخیر از طریق سازوکارهای توزیع اعتبارات در بودجه (مانند اعتبارات ۳ درصد درآمد نفت و گاز و میعانات گازی و همچنین اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته که ۳ درصد منابع بودجه عمومی است):**

تخصیص اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته از قانون برنامه چهارم وجود داشته و از سال ۱۳۹۴ این اعتبارات از نرخ ۲ درصد به نرخ ۳ درصد منابع بودجه افزایش یافته است. همچنین اعتبارات ۳ درصد درآمد نفت و گاز از سال ۱۳۸۵ با هدف محرومیت‌زدایی وجود داشته است و در سال ۱۳۹۶ از ۲ درصد به ۳ درصد افزایش یافت و همچنین مبنای محاسبه آن افزایش یافت و به قبل از کسر سهم صندوق توسعه و سهم شرکت ملی نفت تغییر کرد. این افزایش‌های پی در پی در اعتبارات مربوط به محرومیت‌زدایی این سؤال اساسی را طرح می‌کند که آیا در این دوره زمانی تخصیص این اعتبارات توانسته استان‌های کمتر برخوردار را به متوسط توسعه کشور نزدیک کند یا شکاف توسعه‌ای میان استان‌ها را کاهش دهد یا خیر.

• **توجه به بودجه شرکت‌ها برای محرومیت‌زدایی استان‌ها**

یکی از بخش‌های مهم بودجه کل کشور، بودجه شرکت‌های دولتی است. پراکندگی جغرافیایی شرکت‌های دولتی و سرمایه‌گذاری آنها و همچنین شرکت‌های خصوصی که قبلاً دولتی بوده‌اند و واگذار شده‌اند در تفاوت سطح توسعه‌ها مؤثرند. آمار دقیقی از پراکندگی جغرافیایی شرکت‌های دولتی و در نتیجه تفکیک اعتبارات شرکت‌های دولتی در دست نیست اما توجه به سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی و هم‌راستا کردن بودجه این شرکت‌ها با اهداف و سیاست‌های دولت می‌تواند در کاهش شکاف توسعه بین استان‌ها مؤثر واقع شود. این امر از طریق ایجاد سازوکارهای تشویقی برای سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی در مناطق محروم و کمتر برخوردار در بودجه قابل انجام است.

منابع و مأخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۴۰۰.
۲. قانون بودجه سال ۱۳۹۹.
۳. قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور (۱۳۸۴-۱۳۷۹).
۴. قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور (۱۳۹۹-۱۳۹۰).
۵. شاخص‌های ماده (۶۸) قانون برنامه پنجم توسعه، مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵.
۶. جوادی، ش.، متوسلی، م.، & یداله‌ی فارسی، ج. (۱۳۹۵). رانت‌های نفتی، کارآفرینی و ساختار اداری دولت در ایران، فصلنامه علمی و پژوهشی سیاستگذاری عمومی، دوره ۲، شماره ۱.
7. Bahl, R. (2000). *Intergovernmental Transfers in Developing and Transition countries: Principles and Practice*. Washington: World Bank.
8. Rodriguez-Pose, A., & Ezcurra, R. (2011). Is Fiscal Decentralization Harmful for economic Growth? Evidence from the OECD Countries. *Journal of Economic Geography*.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۷۳۰۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور ۱۱. درآمدها و اعتبارات استانی
در لایحه بودجه

نام معاونت: مطالعات بخش عمومی (گروه بودجه)

تهیه و تدوین: ناصر یارمحمدیان

ناظران علمی: محمدحسین معماریان، سیدعلی روحانی

متقاضی: کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

۲. بودجه استانی

۳. عدم توازن منطقه‌ای

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۳/۳